

MŰ-HELY
TERÜLETFEJLESZTŐ ÉS TERVEZŐ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1065. Bp., VI. Bajcsy-Zsilinszky út. 31. I. em.
POB: 1364 BP 4. PF 245,
TEL: (36-1) 312 4570, 312-4573, FAX: (36-1) 312 2598
email: muhelyrt@enternet.hu

VESZPRÉM MJV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ KIEGÉSZÍTÉSE

**A területigényes
településfejlesztési
célok, a kapcsolódó
feladatok
meghatározása**

Megrendelő: Veszprém MJV Polgármesteri Hivatal

Tervező részéről készítették:

Demográfia: Langerné, dr. Rédei Mária (Reg-Info Kft.)
Urbanisztika: Ruzsányi Tivadar
Területfelhasználás: Kotsis István
Közlekedés: Babos Gyula, Macsinka Klára (Pru Urbe Kft.)
Környezetvédelem, zöldfelületek: Sólyom Rudolf
Közművek: Nemes Attila
Felelős tervező: dr. Nagy Béla

ÖSSZEFOGLALÓ TERÜLETIGÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOK - JAVASLATOK

PRIORITÁSOK

A városnak a fenntartható fejlődés érdekében a racionális területfelhasználásra, a beépíthető és be nem építhető területek egészséges arányának megtartására, az ésszerű városüzemeltetés feltételeinek biztosítására kell a törekednie. Mindezekkel összefüggésben kiemelt hangsúlyt kell adni az épített és a természetes környezet rehabilitációs folyamatainak.

A város hosszú távú fejlődése nem nélkülözheti a város népességmegtartó képességének javítását és ezzel együtt a városban keletkező jövedelmek megtartását. Ennek eszköze a városban a lakóingatlan kínálat növelése, figyelembe véve a város adottságait, illetve azt a tendenciát, miszerint a Körgyűrű által körülzárt területen a hagyományos városmag kiterjedése tapasztalható a lakófunkciót illetően.

Javasoljuk, hogy a város törekedjen a lakóingatlanok vonatkozásában a minőségi igények kielégítésére, a városban keletkező jövedelmeknek megtartására, sőt a jövedelmek vonzására. Ezzel párhuzamosan meg kell vizsgálni a lakótelepek rekonstrukciója szabályozási lehetőségeit. Törekedni kell a szlömösödési folyamatok megelőzésére, magakadályozására mind a lakó mind a gazdasági területek vonatkozásában.

Mindez összhangban van a Városfejlesztési Konceptióban is kiemelttel, miszerint szükség van a „Lakásstruktúra javítására (minőség, választék, terület-előkészítés, rehabilitáció), ehhez kapcsolódóan a terület-előkészítésre: lakásépítési telkek kialakítása és hasznosítása, rehabilitáció a belső városrészekben. (A város belső területeit meg kell tisztítani az oda nem illő funkcióktól, hogy átadják a helyüket a színvonalas lakossági, üzleti, kereskedelmi és idegenforgalmi szolgáltatásoknak.)” Kapcsolódó feladat mindezeknek a szabályozási tervbe átültetése.

A Körgyűrűn belül tehát prioritást kell biztosítani a lakófunkciónak, és természetesen mindazon városközponti funkcióknak, amelyek Veszprém MJV feladatkörébe tartoznak, figyelembe véve azt is, hogy minimálisra kell csökkenteni, főleg a belvárosi területeken, a zöldfelületek felszámolásával illetve területük jelentős csökkentésével járó további beépítéseket.

Javasoljuk a lakásgazdálkodással összefüggő feladatok keretében, hogy a területfelhasználásra vonatkozó (egyelőre még nem befejezett) vizsgálatokra és a városra és térségre kiterjedő részletes (a jelen dokumentumban foglaltaknál részletesebb) ingatlanpiaci elemzésre támaszkodva kerüljön meghatározásra a város fejlődéséhez szükséges további lakóterület nagyságának a meghatározása, törekedve a kínálati piac kialakulására. Javasoljuk az eredmények figyelembe vételét a szerkezeti tervben. Megemlítjük, hogy mindez befolyásolhatja a Körgyűrűn kívül – a területfelhasználás nagyságrendjét illetően érvényesülő, és jelenlegi ismereteink alapján meghatározó prioritás dominanciáját.

A város közigazgatási területén, a Körgyűrűn kívül, az arra alkalmas területeken a gazdasági funkció térnyerése tapasztalható, ami ezen a területen érvényesülő és a város szerkezetének szempontjából érvényesítendő prioritásnak tekinthető. Figyelembe véve ezt a tendenciát, a fejlesztések során a gazdaság innovációjához szükséges tökevonzó telepítési lehetőségek olyan kialakítását javasoljuk, ami kielégíti a kor igényeinek megfelelő környezeti és infrastrukturális elvárásokat. Ehhez kapcsolódó feladat az innováció számára elengedhetetlen feltételeket rögzítse a szabályozási terv.

Az előbbi prioritást szolgálja az a lehetőség, amely szerint a jelenleg katonai helikopter bázisként hasznosított repülőtér „kettős hasznosítású, nyilvános katonai-polgári repülőtérként, a honvédelmi miniszter felügyeleti jogát megtartva, közös használatú repülőtérként üzemeltethető”. (Ez elősegítheti az idegenforgalom fejlődését is.)

Figyelembe kell venni, hogy hosszabb távon a térségben egy új regionális hulladéklerakó létesítése szükséges (nem szükségképpen Veszprémi közigazgatási területén), továbbá egy törmeléklerakó kialakítására is szükség van. A szükség van a városban szelektív hulladékgyűjtés szélesebb körű bevezetésére, ami a gyűjtőhelyek kialakítását (hulladékudvarok létesítése) és egyes anyagok újrahasznosítási feltételeinek megteremtését is jelenti (komposztálótelep létesítése a Cseri hulladéklerakó bezárt területein). Feladat a városban a szelektív hulladékgyűjtés udvarainak kijelölése a megfelelő tanulmányterv keretében.

Megoldást kell találni a nagy mennyiségű közpark és közterület célú területek fenntartásának jogi szabályozására. Ki kell dolgozni az épített és természetes környezet értékvédelmét.

Ki kell dolgozni a sportterületek, városi közcélú sportlétesítmények fenntartásának, hosszútávú kialakításának és biztosításának feltételeit.

JAVASLAT A RENDEZÉSI TERVHEZ KAPCSOLÓDÓ FELADATTERVRE

1. Ingatlanpiaci elemzés készítése és a tényleges területfelhasználásra vonatkozó vizsgálat szintézise képezze alapját a lakóterület bővítésének. Mindez a városmarketing módszertanára támaszkodva.
2. Feladat az előző alapján a javasolt prioritások felülvizsgálata.
3. Feladat a Körgyűrűn belül lévő területeken a szelektív hulladékgyűjtés feltételeinek megteremtése, hulladékudvarok kijelölése tanulmányterv és széles körű egyeztetés alapján.
4. Feladat a Körgyűrűn belül lévő terület megújítására irányuló törekvés – minőségi lakófunkció, környezet és városközpont - beépítése a szabályozási tervbe.
5. A szabályozási terv rögzítse a gazdaság innovációja számára elengedhetetlen feltételeket a Körgyűrűn kívül lévő területekre.
6. Értékvédelmi vizsgálatok készítése a természetes és az épített környezet vonatkozásában.

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ TERÜLETIGÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOK -	
JAVASLATOK	3
PRIORITYÁSOK	3
JAVASLAT A RENDEZÉSI TERVHEZ KAPCSOLÓDÓ FELADATTERVRE	4
TARTALOM	5
DEMOGRÁFIA	6
VESZPRÉM MEGYE	6
A FOGLALKOZTATÁSI STRUKTÚRA ÁTALAKULÁSA	7
GAZDASÁGI SZERKEZET	8
<i>Bakony Ipari Park, Veszprém</i>	9
<i>Veszprémi Videoton Ipari Park</i>	10
A VESZPRÉMI KISTÉRSÉG.....	10
A VESZPRÉMI VÁLASZTÓKERÜLETEK LEÍRÁSA	11
A NÉPESEDÉS JELENLEGI ÉS JÖVŐBELI JELLEMZŐI	12
A MUNKAERŐFORRÁS ÉS FELHASZNÁLÁS ALAKULÁSA	14
LAKÁSHELYZET	14
URBANISZTIKAI ELEMZÉS A TERÜLETIGÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOK	
MEGHATÁROZÁSÁHOZ	15
ÖSSZEFOGLALÓ.....	15
A MAGYARORSZÁGI KISTÉRSÉGEK FEJLŐDÉSE	15
AZ ADATELEMZÉS KISTÉRSÉG SZINTEN	17
<i>Változó-párok közötti összefüggések</i>	18
<i>Az épített lakások száma és további változók közötti kapcsolatok</i>	20
<i>A változók együttes elemzése</i>	23
A VESZPRÉM MEGYEI VÁROSOK ÖSSZEHOSONLÍTÓ ELEMZÉSE	25
A TERÜLETFELHASZNÁLÁS ALAKULÁSÁNAK TENDENCIÁI	28
<i>Lakóterületek</i>	28
<i>Gazdasági területek</i>	28
<i>Tendencia</i>	28
KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	29
A VÁROS KÖZLEKEDÉSI SZOKÁSAIBAN VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOK	29
KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS	29
<i>Térségi kapcsolatok</i>	29
<i>A város belső úthálózata</i>	30
<i>Kelet-nyugat irányú kapcsolatok</i>	30
<i>Észak-dél irányú kapcsolatok</i>	30
<i>Forgalomcsillapítás a városközpontban</i>	30
<i>Tömegközlekedés</i>	30
VASÚTI KÖZLEKEDÉS.....	32
VÍZI KÖZLEKEDÉS.....	32
LÉGI KÖZLEKEDÉS	32
ZÖLDTERÜLET ÉS KÖRNYEZETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	33
ZÖLDTERÜLET, ZÖLDFELÜLET FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	33
KÖRNYEZETVÉDELMI, KÖRNYEZET - FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ.....	34
ÖSSZEFOGLALÓ	36
KÖZMŰELLÁTÁS	38
VÍZIKÖZMŰVEK.....	38
<i>Vízellátás és szennyvízelvezetés</i>	38
<i>Csapadékvíz-elvezetés</i>	39
ENERGIA KÖZMŰVEK.....	39
KÖZMŰ ÖSSZEFOGLALÓ	41

DEMOGRÁFIA

VESZPRÉM MEGYE

A megye népességének alakulását az elmúlt évtizedekben más és más tényezők befolyásolták. Az ötvenes években a természetes szaporodás játszotta a fő szerepet (az élveszületések számának csúcspontja 1955-ben volt, 25,1 ezrelékkal). Az 1960-as és 1970-es évtizedekben a megye népessége bevándorlási többletből is gyarapodott. Oka a nagyarányú iparosítás munkaerő szükséglete, valamint a Balaton térségének fokozatos előtérbe kerülése az idegenforgalom miatt. 1981 óta - az országoshoz hasonlóan - itt is fogy a népesség, elsősorban az elvándorlások miatt. Ez már nem a természetes folyamatokkal, hanem az egyre erősödő városból történő kiáramlással függött össze. A megelőző városba áramlási folyamatnak a fő motíváló tényezője az volt, hogy a településhálózat központi szerepű települései, kiemelten a megyeszékhelyek kapták a fejlesztési források nagyobb hányadát. Ha valaki a városba költözött, akkor nagyobb fejlesztési forrásra, kedvezőbb szolgáltatásra számíthatott. 1989-től már a természetes fogyás is csökkentette a népesség számát. A születések száma évről-évre kevesebb, a nyers élveszületési arányszám 1994-ben már csak 11,1, kedvezőtlenebb, mint országosan.

A megyére jellemző halandósági viszonyok trendje megegyezik az országgal. 1000 emberből átlagosan 12,9 fő hal meg, 2,4 fővel több, mint 1970-ben. A csecsemőhalandóság növekszik, ami erősen hat a születéskori várható érték alakulására, hiszen a csecsemőhalálalózással elveszítjük a teljes megélhető élettartamot is. Csökken a születéskor várható élettartam, de kisebb mértékben, mint országosan. 2000-ben a férfiak 66 évével szemben a nők várható élettartama 75 év volt. A kedvezőtlen adatok ellenére, a megyék mortalitási rangsora alapján Veszprém megye lakossága az ország egyik legkisebb halandósággal rendelkező populációja.

A hetvenes évek elején még meglévő férfi többlet, melyet a bevándorló férfi munkaerő idézett elő - a nemek közötti jelentős halandósági különbségek miatt - mára eltolódott a nők javára. A népesség korösszetételében előregedési folyamat tapasztalható, de ez az országosnál kisebb mértékű. A 60 éven felüliek aránya 17,7 százalék, ezzel a megye az ország un. "fiatalabb" korösszetételű megyéi, közé tartozik.

Veszprém megye gazdasága a század első felében nem játszott olyan szerepet az ország gazdasági életében, melyet adottságai lehetővé tettek volna. A II. Világháború utáni időszakban a megye gazdasága gyökeresen átalakult, a nehézipar gyors ütemű kialakítása vette ekkor kezdetét. Felfejlődött a megye ásványkincseinek (elsősorban a bauxitnak) a bányászata, és ide települt az ásványvagyont feldolgozó alumíniumipar és vegyipar is. Ezáltal Veszprém megye az ország egyik iparilag fejlett régiója lett. Megyén belül az ipar területileg meglehetősen koncentrált. Ajka, Várpalota és Veszprém környékén alakultak ki összefüggő ipari régiók, míg a megye északi, nyugati része iparban szegény. A megyehatár mentén felrajzolható vállalkozásszegény terület teljes mértékben megfeleltethető az infrastruktúra térbeli differenciáltságának. Ma a gazdaságban a termelő ágazatok vannak túlsúlyban.

A terület mezőgazdaságilag kedvezőtlen adottságú. A megye földterületének hattizede művelhető, de termelési adottságai rosszabbak az országosnál. A gabonatermesztés mellett (mely inkább a megye északi területére jellemző) magas szintű szőlőtermelés és borászat, illetve közepes színvonalú állattenyésztés a jellemző. A megye kiterjedt erdőterületekkel rendelkezik, az erdőművelés foka 25 százalékos.

A piacgazdaságra történő áttéréssel egyrészt sok új vállalkozás lépett a gazdaság színterére, másrészt a régi típusú, mindenekelőtt állami vállalatok átalakultak. 1994 végén már 40000 gazdálkodó szervezet működött, melyből 34 ezer egyéni vállalkozás, a többi társas vállalkozás, ezeken belül is meghatározó a kisvállalkozások aránya. A gazdálkodók egyharmada a kereskedelemben, fele a termelő, feldolgozó szférában tevékenykedik. A termelő ágazatok termelékenységének csökkenés után 1993-tól növekedésnek indult. Az ipar koncentrált jelenléte miatt a szolgáltató szervezetek súlya még mindig elmarad a kívánatostól.

Az előprivatizáció eredményeként a kereskedelem, vendéglátás területén az üzletek héttizede a magánkézben van. A privatizációval a gazdaság legkülönbözőbb területein jelent meg a külföldi tőke, 1994 végéig mintegy 5 milliárd forintértékben. Meghatározók a Németországból, Franciaországból, Ausztriából származó befektetések. Mindez világszínvonalú termelést, kitűnő gyártástechnológiák meghonosítását is jelenti, növelve az itt előállított termékek versenyképességét.

A helyi gazdaság alakulásában meghatározó szerepe van annak, hogy a globális piaci hatások miként hatnak rá. A nemzetközi befektetőknek lehet olyan érdeke, hogy blokkolják a jövőbeli fejlődést azzal, hogy a helyeik számára modern, de a világviszonylatban nem hatékony technológiát üzemeltetnek, sokszor abból a megfontolásból, hogy itt a fogyasztó piac és rendelkezésre áll olcsó munkaerő. Egy tudatos helyi alku pozíció esetén sor kerülhet arra is, hogy közös megegyezés jön létre abban, kinek mennyire lehet segítségére a helyi piac. Az ipar

fejlődéséhez, nemzetközi súlyának növeléséhez egyre nagyobb mértékben járulnak hozzá a megyében jelenlévő nagy múltú, nemzetközi cégek. Az új piacok megjelenése és a termékszerkezet korszerűsödése az általános fejlődés jeleként fogható fel. Elsősorban egyes feldolgozóipari szektorok (gépipar, élelmiszeripar, vegyipar) járnak élen az exportterítésben. A feldolgozóipar azért áll az érdeklődés középpontjában, mert egyik része munka intenzív, a másik része pl. gépipar, már technológia és képzettség igényes. Veszprémben most várható, hogy a regionális specializációt jelentő szakaszba lép, amelyre hagyományai már vannak. Ennek a szakasznak a lényege, hogy képes a globális elvárásokat kapcsolni a helyi lehetőségekkel. Valamilyen versenyképes tevékenységre specializálódik és ennek technológiai transzferét, valósítja meg. Ez kifejezi azt, hogy alkalmas a nemzetközi megmérettetésre, élvezi a nemzetközi üzleti bizalmat.

Veszprém, mint egyetemi város, az elmúlt évtizedekben a kutatás-fejlesztés területi központja volt. Itt koncentráltak a vegyipari kutatások, amelyek a Vegyipari Egyetemen és egyéb önálló intézetekben folytak. Emellett jelentős kutatóbázist jelentettek, főképp az alkalmazott kutatás és műszaki fejlesztés terén a megye iparvállalatai is.

Ennek a ténynek kiemelt jelentősége van a jövőbeli fejlődés szempontjából. Részben a képzett munkaerő, az ipari tevékenység kapcsolódása az oktatással és kutatással teszi lehetővé a technológiák átadását és a helyi igények szerinti felhasználást. A jövő fejlesztésének alapja a képzett munkaerő és a rugalmas magas szintű technológiai alkalmazás.

A FOGLALKOZTATÁSI STRUKTÚRA ÁTALAKULÁSA

A gazdasági aktivitás kisebb hányadban függ a rendelkezésre álló munkaerőforrás, tehát a demográfiai oldal alakulásától, és nagyobb mértékben attól, hogy a munkaerő alkalmassága miként felel meg a piaci elvárásoknak.

A népesség elöregedésével a népesség gazdasági aktivitása is folyamatosan csökken. A megyében 1990-ben a lakónépességnek minden második tagja volt aktív kereső, mely a hatvanas évek szintjének felelt meg, amikor a nők nagy része még nem vállalt munkát. A foglalkoztatási struktúra már a nyolcvanas években módosult. Az átalakulás elsősorban az ipart, az építőipart és a mezőgazdaságot érintette. Az iparban dolgozók létszáma 14 százalékkal, az építőiparban egyharmadával csökkent. A mezőgazdaság területén kevesebben voltak, mint az évtized elején. Megerősödött viszont a terciér szektor, ahol egynegyedével bővült a foglalkoztatott létszám. A műszaki foglalkozásuk részesedése egynegyedről egyötödre mérséklődött, miközben nőtt az egészségügyi, a kulturális és a pénzügyi foglalkozások aránya.

A foglalkoztatottság mértéke 1990 óta folyamatosan és jelentősen csökkent. A legnagyobb létszámvesztés 1991 és 1993 között következett be, ezen belül is a mezőgazdaságban foglalkoztatottak létszáma csökkent leginkább. Ezt a munkahelyvesztést a magán-parasztagazdaságok munkaerő igénye alig mérsékelte. Az iparon belül a bányászatban, gépiparban, vegyiparban veszítették el legtöbb munkahelyüket. Ugyanakkor a növekedésnek indult szolgáltatások körében (pénzügyi tevékenység, oktatás, közigazgatás) a foglalkoztatottak létszáma emelkedett. 1994-ben a munkahelyvesztések csökkenő ütemben estek vissza.

Minden második munkát kereső 35 év alatti, a legaktívabb korosztályból kerül ki, különösen a 21 év alattiak aránya nőtt meg nagymértékben. Folyamatosan emelkedik a hosszabb ideje munkát keresők száma, közel háromnegyedük több mint fél éve vár munkára. Egyre nehezebbek az elhelyezkedés esélyei az 50 év felettieknek, valamint a tartósan (mintegy 12 000 fő egy évnél régebben munkanélküli) munka nélkül lévőknek.

A megye oktatási szerkezetét a sokszínűség jellemzi. A 4 szakiskola, 21 szakmunkásképző intézet, valamint 37 középiskola mindinkább a piaci igényekhez igazodó képzést biztosít a diákok számára. Az állandóan bővülő profilú középiskolákban egyre nagyobb a nyelvoktatás szerepe. A balatonalmádi két tannyelvű (angol-magyar) gimnázium országos beiskolázású.

Veszprém megye oktatásában - mind mennyiségi mutatóit, mind tartalmi megújulását tekintve - a leglátványosabb fejlődést a felsőoktatás produkálta az elmúlt évtizedben. Az intézmények száma 2-ről 7-re, hallgatóik száma több mint ötszörösére, 7000 főre emelkedett.

A Veszprémi Egyetemet (VE) 1949-ben alapították vegyész-mérnök-képzésre. Jelenleg két karon (mérnöki, tanári) 19 szakon nyújt képzési lehetőséget. Ez a kínálat - különös tekintettel a gazdaság területén jól hasznosítható szakokra, mint például gazdálkodási, idegenforgalmi, környezetvédelmi, informatikai, műszaki menedzser - nagymértékben javítja a képzési lehetőségeket, a munkaerő mobilitást, a fejlett technológiát befogadni képes, innovatív tevékenységre alkalmas humán erőforrás adottságokat.

Az egyetemi integráció keretében a VE a keszthelyi Georgikon mezőgazdaság-tudományi karral a közeljövőben universitássá alakul, ezáltal Veszprém Nyugat-Magyarország meghatározó felsőoktatási központja lesz.

A megyeszékhely a vegyipari kutatások országosan is legjelentősebb központja, az egyetem mellett az MTA önálló kutatóintézetével és megyszerte több vállalati kutatóhellyel.

GAZDASÁGI SZERKEZET

A megye gazdasági életében jelentős szerepe van az iparnak, amit a GDP ágazati hozzájárulásában az országoshoz képest a megye javára mutató 6 százalékpontos eltérés is jelez. Az iparszerkezet változatos képet mutat, a bányásztól az alumínium-kohászatig, gépiparon, építőanyag-iparon, vegyiparon, élelmiszer és textiliparon át az üveg, porcelán és bútorgyártásig szinte minden ágazat képviselve van.

Veszprém megye ipari termelésének növekedése 1994. második felétől indult meg, 1998-ban 12 százalékos volt a termelésbővülés, melyet döntően az exportlehetőségek határoztak meg.

A legerőteljesebb fejlődést az utóbbi két évben a gépipar produkálta, alapvetően termékei kivitelére alapozva (1998-ban termelésének nyolctizede került külföldre). A megyében a gépipar jelentős sikerei mellett a kohászat, a nemfémes ásványi termékek gyártása is eredményes volt. Az export dinamikus növekedése következtében 1998-ban a termelés négytizedét az ipari gazdálkodók külföldön értékesítették. Mindehhez a relatíve olcsó és jól képzett munkaerő is hozzájárult.

Az ipar fejlődéséhez, nemzetközi súlyának növeléséhez egyre nagyobb mértékben járulnak hozzá azok a külföldi érdekeltségű vállalkozások, amelyek a kilencvenes évek elején a legelső között telepedtek le a megyében (BRAMAC, Balluff), valamint a jelen lévő nagy múltú cégek, mint az ITT, Unilever, Zweifel, ATAG stb. Jellemzően ipari megye, ahol a bányászat, gépipar, építőanyagipar, vegyipar, könnyűipar és az élelmiszeripar széles skálája megtalálható. Az ipar termelésének jelentős részét exportálják. jelentős exportforgalmú cégek listája évek óta változatlan: a Nitrokémia Rt, a Nitrogénművek Rt, a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt, a MAL Magyar Alumínium Rt. inotai alumínium- illetve ajkai tímföldgyára, az Ajka Kristály Kft, a Pápai Hús- és Élelmiszeripari Rt, a Bakony Autóalkatrészgyártó Rt, és a veszprémi Balaton Bútorgyár Rt. vezetik a sort. Az építőanyagipari cégek közül említésre méltó a Bramac Betoncserepgyártó és Építőanyagipari Kft, amely a hazai piac ellátásában játszik fontos szerepet.

Kiemelkedő a külföldi tulajdonú cégek előretörése az elmúlt egy-két évben úgy az árbevétel, mint a vállalkozások eredményessége alapján. Ezen vállalkozások jelentős része a megyei TOP 50-es lista előkelő helyezettjei közé tartozik. (Continental Teves, Le Belier Rt, Elekthermax Rt, Dow Hungary kft, stb.).

A Megyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai alapján az alábbi foglalkoztatási becslést végezhetjük el a helyben foglalkoztatottak számáról.

Bakony Művek	500 fő
Continental Teves	500 fő
Balaton Volán	150 fő
Csopak rt.	100 fő
Valeo Auto-Electric	500 fő
Bakony karszt.	80 fő
Veszprém Tej	100 fő
Balaton Bútor	120 fő
Bramac	130 fő
Verfa Erdőgazd.	100 fő
Balaton Tourist	80 fő
Veszprémi nyomda	100 fő
Bakony tel	200 fő
Böllér kft.	70 fő
LB-Knauf kft.	100 fő
Bakony -Coop.	100 fő
Megyei és Városi Önkormányzat	3400 fő
HM légierő parancsnokság	150 fő
Veszprémi Egyetem	2400 fő
Balluf elektronika	240 fő
Veszprémi Kommunális Rt.	170 fő
Bankok és pénzügyintézetek	500 fő
Megyei Kórház	700 fő

Összesen a fenti felsorolás becsült adata 7.000 + (a kis és közepes vállalkozásokban foglalkoztatottak) 12.500=19.500 fő. Mező és erdőgazdaság, kereskedelem és szolgáltatás, feldolgozóipari tevékenységek, stb. hiányos. A helyben foglalkoztatás közel 60%-a kellene a tapasztalatok szerint lenni a szolgáltatásban

foglalkoztatottak aránya. Ebben az esetben ez 13-15 ezer főt jelentene. Mivel nem áll rendelkezésre tevékenység szerinti megoszlás, pl. ipari vagy ipari szolgáltató tevékenységet tekint a fő árbevételi forrásnak, ezért a megoszlást az alábbiak szerint feltételezzük. Ipar és építőipar 40 %, azaz kb. 10.500 fő, 1.500 fő mező és erdőgazdaságban dolgozik, a fennmaradó 14.000 fő a terciér és kvaterner szektorban talál munkát. A munkaerő mérleg szempontjából azzal lehet számolni, hogy 30-32.000 fő a 15-75 éves korosztályból 68 % az, aki rendszeresen részt vesz a foglalkoztatásban, tehát ez tekinthető potenciális, lehetséges munkaerőforrásnak. A munkaerő felhasználásnak tetten érhető becslései azt mutatják, hogy 25-27 ezer fő helyben foglalkoztatott van, ebből 20 %-a ingázó. A helybeliek 35%-os foglalkoztatási rátája kalkulálható, ami jó közepes szint, minden dolgozóra két inaktív és eltartott jut.

A megye kiváló kapcsolatokat épített ki az Európai Unióval, mindezek eredményeként a Veszprém megyébe 20 országból érkeztek befektetők, az európai országokon kívül főként az USA-ból, Kanadából, Japánból és Kínából. Leginkább a hollandok érdeklődnek itteni befektetési lehetőségek iránt, a megyébe hozott külföldi tőkének 35%-a Hollandiából származik.

A befektetések előnyei:

- a megye sokféle iparága fejlett, az új technológiák meghonosításához szakképzett, nyelveket beszélő munkaerő áll rendelkezésre
- jó közlekedés, kiépített infrastruktúra
- helyben biztosítható az ipari alapanyagok és az építőanyagok széles skálája
- a települési önkormányzatok helyi adókedvezményeket biztosítanak
- a Veszprém Megyei Munkaügyi központ munkahelyteremtő és foglalkozásbővítő támogatással, a Gazdasági Minisztérium pályázható beruházás-fejlesztő támogatással segíti az új befektetőket
- A veszprémi egyetem nemcsak a felsőfokú szakképzésben, hanem a műszaki, főként vegyipari kutatásban is fontos szerepet tölt be.

A 10 legfontosabb gazdasági ágazat a megye exportjában 2000-ben

TEÁOR	Ágazat megnevezése	Millió Ft	Ezer USD	A teljes export%-ában
2742	Alumíniumgyártás	16 545	58 009	8,2
3120	Áramelosztó, szabályozó készülék gyártása	15 213	53 907	7,6
3130	Szigetelt vezeték, kábel gyártása	13 708	48 487	6,9
2971	Háztartási villamos készülék gyártása	10 670	37 710	5,3
3320	Mérőműszer gyártása	10 222	35 772	5,1
3430	Közúti járműmotor, -alkatrész gyártása	7 552	26 722	3,8
2414	Egyéb szerves vegyi alapanyag gyártása	6 951	24 717	3,5
2621	Háztartási kerámia gyártása	6 963	24 497	3,5
2415	Mútrágya, nitrogénvegyület gyártása	6 265	22 315	3,2
1511	Húsfeldolgozás, -tartósítás	6 073	21 552	3,1
10 ágazat összesen		100 162	353 688	50,2

BAKONY IPARI PARK, VESZPRÉM

Veszprémbe az iparüzési adó 1,2%, amelyből azonban sokféle kedvezmény vehető igénybe. Többek között 25% kedvezményt élveznek a termelő beruházást végrehajtó és a munkahelyteremtő befektetők. A Bakony Ipari Park a Bakony Autóalkatrészgyártó Rt. gyártelepén, Veszprém északi határán, 42 hektáros területen fekszik, amelyhez további 200 hektár zöldmezős beruházásokra alkalmas terület csatlakozik. Az infrastruktúra kiépített, vasút 500 méterre, kisépkecs fogadására alkalmas repülőtér 12 km-re található. A terület megvásárolható, vagy bérelhető. A parknak otthont adó cégen kívül a parkban eddig két termelő cég - a Bakony Ipari Kerámia Kft. és a Flexmont Kft. - és több szolgáltató cég telepedett le. A parkba elsősorban autóalkatrészgyártó, elektronika, környezetvédelmi cégeket várnak, tekintve a helyben rendelkezésre álló szakképzett munkaerőt és a meglévő üzemcsarnokokat.

VESZPRÉMI VIDEOTON IPARI PARK

A park a Videoton szabaddá vált üzemeiben került kialakításra, ahol több nagy cég telepedett le: a Slider az IBM-nek gyárt merevlemez-meghajtókat, az Audio pedig a Sony-nak szállít hangfalakat, alkatrészeket; együttesen háromezer főt foglalkoztatnak. Az 50 hektáros területen még további infrastruktúrával ellátott területek várják a vállalatokat.

ÉSZAKI IPARTERÜLET

A Continental Teves Magyarország Kft. Veszprémben a divízió legkorszerűbb termékeihez, az ABS blokkolásgátló fékrendszerekhez és az ESP-(elektronikus menetstabilizáló) rendszerekhez gyárt mozgásérzékelőket, úgynevezett kerékszenzorokat az autógyáraknak. Vevői közé tartozik a Volkswagen-Audi csoport, a BMW, a Ford, a Daimler Chrysler, a FIAT. a Renault, a Peugeot, a Citroen. A cégnél megalakulásakor 250-en, jelenleg közel 800-an dolgoznak. A termelés 13200 m²-en folyik, a gyár mára a vállalatcsoport szenzorfejlesztési tevékenységet is végző, európai szenzorgyártó központjává vált. Megkezdődött a szoftverfejlesztési tevékenység is, és a tervek szerint a Veszprémi Egyetemmel együtt működve néhány év múlva korszerű fejlesztési központ működik itt.

A fentiek jó példát mutatnak arra, hogy miként lehet magas szintű emberi erőforrás beépítéssel nagy értékű, export és világ piac képes termékeket gyártani. Ezek a termékek számottevő kutatási és fejlesztési munkát, üzleti bizalmat fejeznek ki, és termelési specializálódást

A városban 7330 vállalkozás működik. Nagyobb hányada egyéni vállalkozás 4492 és 2938 társas vállalkozás. A társas vállalkozások 1229 Kft.-ből és 1142 Bt.-ből valamint kis számú szövetkezeti részből állnak össze.

A VESZPRÉMI KISTÉRSÉG

Veszprém – földrajzi fekvéséből következően – jól megközelíthető, természetes akadályt a Bakony hegység képez. A várost útgűrűvel kikerülő 8-as főút régiókat és térségeket köt össze, de a további cél, hogy négysávossá bővítésével kelet nyugati összeköttetést biztosítson. Még vita tárgyát képezi, hogy az ún. M8-as TINA úthálózat melyik variációja épül meg és ezzel Dunaújváros felé egy déli vagy északi bekötés valósul meg. A kistérségen halad át a Budapest-Székesfehérvár-Szombathely vasút, (villamosítása napjainkban fejeződött be), melyről Veszprémben ágazik le a Bakonyon átvezető Zirc-Veszprémvarsány-Győr vonal.

A veszprémi kistérség népessége 85 ezer fő, a községek között zajló mozgás után, városba áramlással folytatódott és most a városból kiáramlás. Nyugat Európában ezek a folyamatok már korábban lezajlottak. A kiköltözések száma magasabb volt (1909), mint a beköltözés (121). Az állandó jellegű kiköltözések nagyobb hányadban községekbe, főként a környékre irányultak. (883 fő) és kisebb arányban más városokba. (369 fő) Az ideiglenes jellegű mozgás kisebb annak ellenére, hogy egyetemi városról van szó. Itt közel azonos arányban volt a községek felé és a városok felé kiköltözés. 269 fő és 388 fő.

A Veszprémbe irányuló vándorlások hasonló mértékben voltak állandó és ideiglenes jellegűek. Állandó jellegű 218 városba és 369 községbe. Ideiglenes városba 269 fő és községbe 356 fő.

Veszprém város szabályozott szabad építési területe a nyolcvanas évek végére jelentősen lecsökkent. A környező települések közül Gyulafirátót és Kádárta 1977-től a város része, s nagyon szorosan kötődik a városhoz Nemesvámos és Szentkirályszabadja. (Ez utóbbinak fontos szerepe lett volna az ún. déli városrész kialakítása esetén.)

Nem véletlen, hogy az 1990. és a 2001. évi népszámlálás eredményei szerint e két településen nagyon jelentős a népesség növekedése. Nemesvámosnál 18 %, azaz 2157-ről 2553-é, míg Szentkirályszabadján 45 %, 1644-ről 2390-re nőtt a lakosság száma. A legjelentősebb változás Hajmáskéren következett be, ahol a volt szovjet tisztalakások felszabadulása miatt az 1990. évi 1306 fő, 2001-re 2910-re nőtt. Ez a 123%-os gyarapodás nemcsak a megyében, de országosan is egyedülálló.

Veszprém környékén még három kistelepülés érdemel figyelmet, ahol a városból való kiköltözés miatt jelentős volt a lakosságszám növekedése. Így Felsőörsön 873-ról 1152-re, 31 %-kal, Királyszentistvánon 314-ről 394-re, Sóllyon 315-ről 396-ra, mindkét esetben 25-25 %-kal nőtt a népesség. Ez utóbbi településeken a családi házas beépítés a jellemző, csakúgy mint Hajmáskér kivételével az összes említett községben. Az említett településeken kívül Balatonalmádi-Balatonfüred és Zirc térségével intenzívebb a lakóhely-munkahely kapcsolat.

Veszprém foglalkoztatási körzete Ajkától Várpalotáig húzódik, bár utóbbi településen Székesfehérvár elszívó hatása is jelentős. A köztisztviselői karban évtizedek óta megfigyelhető a pápai utánpótlás is, bár az utóbbi városból bejáró magasabb állású köztisztviselők előbb-utóbb letelepednek Veszprémben.

A VESZPRÉMI VÁLASZTÓKERÜLETEK LEÍRÁSA

A Központi Statisztikai Hivatal a 2001-es népszámlálás alkalmával választó kerületek szerint rendszerezett adatokat közölt a nagyobb területi egységek szintjén. De ezek az általános rendezési tervek számára szükséges részletezettségben, városrendezési vagy számláló körzeti ekkor még nem volt elérhető. Adatbázisunkat a Lakcím Hivatal adatai alapján állítottuk össze, ami okirati alapon történő, megbízható regisztrálást jelent. Az adatok rendszerezése együtt élő és hasonló társadalmi, lakásépítési jellemzőkre épül.

Az 1-es, belvárosi választókerület

a közvetlen óvárost és a 60-70-es években lebontott Cserhát helyére épített lakótelepet foglalja magába. Az utóbbi években a Jókai utca és környékén a rehabilitációk következtében a főként roma lakosságot jelentő korábbi bérleti jog, illetve ha jogcím nélkül laktak, akkor a lakhatás ténye, pénzbeli megváltásra került, s ennek következtében a városkörnyéki falvakban, többnyire Hajmáskéren találtak maguknak másik lakást.

A 2-es választókerület

a belváros és a Cholnoky lakótelep közötti kert-városias területet foglalja magába.

A 3-as választókerület

a Cholnoky lakótelep magas házait tartalmazza, köztük a légierő számára épített házakat is.

A 4-es választókerület

sorházas, illetve újabb építésű emeletes házas körzeteket tartalmaz.

Az 5-ös választókerület

a két nagy lakótelep, a Cholnoky és a Jutasi utcai közötti átmeneti, családi- és sorházas utcákat tartalmaz, a Budapesti út bevezető szakaszához közel.

A 6-os és a 7-es választókerület

a tipikus Jutasi, korábban Felszabadulás úti lakótelep panelházaira terjed ki, közülük az újabb építésűek mindkét kerületben megtalálhatók.

A 8-as választókerület

a 70-es években épült katonatiszti panelházakat foglalja magába, a Stromfeld utca környékén.

A 9-es választókerület

a Jutasi úti lakótelep belváros felé eső része, itt a 70-es évek végén sok tisztviselő és közalkalmazott kapott lakást.

A 10-es választókerület

az úgynevezett Dózsa városi családi házas, esetenként falusias térséget éppúgy magába foglalja, mint a Csererdő lakótelepet és a korábbi Jutasfalut.

A 11-es választókerület

a Viadukt környéki utcákat tartalmazza, s szintén a Dózsavároshoz sorolható.

A 12-es választókerület

az állatkert és az egyetemi városrész közötti utcákat tartalmazza, köztük az úgynevezett Endródi lakótelepet, 2-3 szintes emeletes házaival, többségében azonban családi házas beépítésű.

A 13-as és 14-es választókerület

az egyetemi városrész. Családi házas területet éppúgy tartalmaz, mint az úgynevezett Hóvirág lakótelep 50-es évek végén, 60-as évek elején épült 2-3 emeletes házait.

Az újabb építésű Egry lakótelep az utóbbihoz tartozik.

A 15-ös és 16-os választókerület

15-ös Kádárta, a 16-os pedig Gyulafirátót településrészt tartalmazza.

A NÉPESEDÉS JELENLEGI ÉS JÖVŐBELI JELLEMZŐI

A legnagyobb lakosságszám fejlődés Kádártán történt, ahol több, teljesen új utcát nyitottak a 80-as évektől kezdve. Sokan a veszprémi lakótelepekről költöztek ki ide, csakúgy mint a városkörnyéki falvak közül Hajmáskérre és Nemesvámosra. A jelenség több okra vezethető vissza; egyik a városi életmód előnyeinek a mérséklődése, ami helyi szuburbanizációs folyamatot indított el, a másik a gazdasági nehézséget, a munkanélküliség kedvezett azoknak a társadalmi rétegeknek, akik a háztájával egészítették ki jövedelmüket és bővítették tevékenységüket az átmenetileg elmaradó munkával kapcsolatban, valamint a folyamatban a lakáspiaci élénkülés segített. Társadalmi rétegek szempontjából azok költöztek ki, akik mind a család létszám bővülése, mind a gazdasági szerepükben mobilabbak voltak.

Az utóbbi évtizedben Hajmáskér lélekszáma nőtt a legnagyobb mértékben, elsősorban a volt szovjet tiszt lakásokba történő beköltözések miatt. Ide azonban a kevésbé fizetőképes, szegényebb réteg költözött. Aki a nyugodtabb, falusias környezetre vágyott inkább Nemesvámost, Lovast és Felsőörsöt választotta.

Az utóbbi években megfigyelhető, hogy a balatoni, korábban üdülőként használt házakba is állandóra kiköltöznek a veszprémi lakosok közül, így például Alsóörsre, Balatonalmádiba, illetve a fiatalabb generáció nagyobb lakást csak környező településeken, Litéren, illetve Balatonfűzfőn tudott építeni. Mivel a foglalkoztatási lehetőségek nem bővültek térben ilyen mértékben ezért az ingázás tartósan fokozódott.

Jelenleg Veszprém városban a megye lakosságának 16,5%-a él. A prognózisok szerint a lakosság térbeli elhelyezkedésének módosulása, valamint a megye távlati népességszámának alakulása miatt, a koncentráció mértéke alig változik.

A lakosság nem és életkor szerinti összetételének előreszámítása arra a kérdésre ad választ, hogy milyen demográfiai tartalékok vannak, mekkora a beavatkozás lehetősége és milyen mértékben várható a természetes folyamatokból népesség változás.

A számítást a városi körzetek alapján (16 db) végeztük el. Az előreszámítás során azzal a feltételezéssel éltünk minden körzetben, hogy kis mértékben javul a termékenység, de az első gyermek vállalása továbbra is későbbre toódik, ami rövidíti a lehetséges termékenységi időszakot. A halandóság javul és mind a férfiak, mind a nők várható élettartama nő. A férfiaknál eléri a 68 évet a nőknél meghaladja a 75 évet. Veszprém város népesség előreszámításának eredménye az alábbiakban foglalható össze.

Körzet száma	Lakosságszám 2001.	Lakosságszám 2010.	csökkenés a következő10 évben
1	2645	2191	754
2	3935	3620	315
3	4205	4012	193
4	4366	4030	336
5	5057	4889	168
6	5556	5215	341
7	4981	4792	189
8	3196	2770	426
9	4362	4136	226
10	3478	2943	535
11	3242	3030	212
12	2641	2026	615
13	2971	2684	287
14	3848	3698	150
15	2259	2140	119
16	3656	3516	140
összesen	60.398	55.692	4.706

Veszprém lakosságának életkor szerinti összetételében a 20-24 éves korosztály jelent számottevő tömeget. Ez azt jelenti, hogy a következő évtizedekben a munkaképes korosztály alig változik. Számuk eltér a többi ötéves korosztálytól, ami azzal van összefüggésben, hogy 1974-76 között a népesedés politika három gyermekes családmódeljét szociális lakhatás biztosítással támogatta. Ekkor magasabb születésszám volt, előbbre hozták a később vagy egyáltalán tervezett gyermekek számát. Ezzel a következő korosztályok száma csökkent. Életkorilag a költözések nagyobb mértéke is ebben az életszakaszban valósul meg és a migrációval növelt arány látható a fenti táblázatban. Az eltartási arányok városrendezési körzetek szerinti megoszlása azt mutatja, hogy a Hóvirág úti lakótelep az 50-es és 60-as évek végén épül és komfortja és lakói egyaránt idősek. A cserhádi lakótelep a 70-

es években épült, az Egry a 70-es évek eleje, majd a Jutasi több lépcsőben és a Cholnoky a 80 –as években. A lakossági mobilitás jelenlegi felgyorsulása csak egy középkorú, fizetőképes társadalmi rétegre vonatkozik, a többiek erős röghözkötöttséggel rendelkeznek. A rehabilitációs elképzelések figyelembe kell vegyék az ott élők időskori igényeit.

A 90-es években végbe ment szuburbanizáció szempontjából érdekes megfigyelni, hogy a kiáramlás fő korosztályát a családepülés későbbi fázisában lévők, 40-50 évesek hajtották végre, akik nemcsak kialakult családnagysággal, életstratégiával és fizetőképes háttérrel is rendelkeznek. A városi népesség úm. vesztesége éppen ebben a korosztályban jött létre. A nemek szerinti megoszlás, összefüggésben a nők hosszabb átlag életkorával 1000 férfira 1079 nőt mutatott 2010-ben, ami még az országos átlag alatt van.

Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy vándorlási hiány keletkezett, ami a megyében máshol nem is ért el ilyen mértéket. Valamint az elköltözés döntően végleges elhatározáson alapult és állandó jelleggel történt. Erőteljes szuburbanizációs kiáramlás volt. Felmerül a kérdés, hogy a lakhatás ilyen mértékű kiáramlását mekkora foglalkoztatási kitelepülés fogja követni? Vajon akik közel települtek le, meddig érzik megfelelőnek az ingázási életmódot?

A következő scenáriókat vázolhatjuk fel a következő 2010-ig tartó időszakra. Ezekhez a tervezés későbbi szakaszában foglalkoztatási becslések is készíthetők.

A variáció:

· a születés és a termékenység tovább csökken, a demográfia átmenet jellemzői hazánkban is elterjednek. Évi 450-500 fős születéssel számolva, a halandóság 2005 és 2010 között javul ekkor 550 és 500 fő közé tehető. Összegzésként 10 év alatt évi 600 fős csökkenéssel számolva 56.800 főre becsülhető a várható népességszáma. Magyarország népesség tartalékai kimerülnek és a lakosságszáma csökkenés, számottevő külföldi betelepítés nélkül érve, folyamatosan csökken.

B variáció:

· a termékenység évi 510 fő a halandóság stabil lesz és 550 évi főt számolva az elvadás a jelenlegi szinten, marad évi 700 fő akkor 10 év alatt mintegy 7400 fős fogyással, lehet számolni. Ebben az esetben a lakosságszáma 55.400 főre valószínűsíthető.

C variáció:

· Legalább a 90-es évek szintjének megfelelő, de annál magasabb nemzetközi migráció esetén, ami 10 év alatt 2500 fő feletti, 58.000 fős lakosság szám várható.

A fenti prognózisok az összlakosság számára utalnak. A megye lakosságszáma a következő évtizedre szóló prognózisokban, olyan csökkenést mutat, hogy ezzel Veszprém lakossági aránya csak kis mértékben esne vissza és továbbra is a megye 16%-át jelentené. A későbbi fejlődést és a beavatkozás lehetőségét a lakosság nemek és életkor szerinti alakulása határozza meg. Minden prognózis a lakosság elöregedésére, az eltartó képesség mérséklődésére alapul, és az újratermelődés lassulására céloz. Demográfiai szempontból ez felhívja a figyelmet arra, hogy a mennyiségi jellemzők mellett a minőségi elemekre kell a hangsúlyt helyezni. Pl. életkori összetétel alakulása, képességek és jártasság.

Veszprém korcsoportos lakossága 2000 és 2010-ben

Korcsoport	2000.	2010.
0-4	2.770	2.546
5-9	3.616	3.410
10-14	3.867	3.765
15-19	4.719	4.598
20-24	5.853	5.746
25-29	5.066	5.012
30-34	4.870	4.770
35-39	3.824	3.651
40-44	4.746	4.519
45-49	5.173	5.084
50-54	4.111	3.530
55-59	3.749	3.310
60-64	2.796	1.823
65-69	2.369	1.846
70-x	4.005	1.790
Összesen	61.534	55.500

A korcsoportos megoszlás változása kerekítésekkel is csak tizedekben mérhető módosulást jelentene. Ez a variáns a közepes scenárióval számol. Az A variáns a fiatal korosztályok számát növeli 10 fő alatti értékben, a C variáns a 20-34 év közöttiek számát kismértékben módosítja.

A népességszámának alakulása szempontjából fontos, hogy hány fiatalok lép be a munkaképes korúak táborába és mekkora lesz a kilépők száma és a kettő aránya milyen. A korábbi fiatalodási hullám miatt még a fiatalok arányának enyhe növekedése 16%-ról 17,5%-ra várható a következő tíz évben. Az idősek, 60-x évesek 14%-ról 10%-ra mérséklődnek. Tehát Veszprémnek van olyan munkaképes-korú tömege, amely képzésével a piacon vonzóvá válhat.

A MUNKAERŐFORRÁS ÉS FELHASZNÁLÁS ALAKULÁSA

A 15-70 évesek száma, akik a munkaképes lakosságot jelentik 2000-ben 42 ezer fő volt. 2010-ben 40 ezer főre módosul. A csökkenés növeli a humán erőforrás hatékony felhasználása iránti igényt és annak folyamatos képzését, várja el.

A munkaerő helyzetre jellemző a közepes gazdasági aktivitás. Különösen az ötven évfelettek, kiemelten a férfiak, munkavégzési aránya marad el az elvárhatótól. Ennek oka főként a munkaerő piaci elvárások és az egyéni alkalmasság összhangjának a hiánya. A 25-44 évesekből 85%-a dolgozik, ami megfelel a szokásos mértéknek. Az 50 évesektől öregebbek aránya gyors ütemben esik. A jövő egyik fő feladata az lenne, hogy kisebb, akár részmunkákkal az idősebb munkavállalókat aktivitásra kell biztatni, számukra kellene olyan lehetőségeket teremteni, hogy dolgozni tudjanak. A 20-29 évesek 1,5 - 2,1%-a külföldön dolgozik. A munkanélküliek életkor szerinti megoszlása 20-54 éves korig minden életkori csoport 5 %-a regisztrált munkanélküli. Az egyenletes eloszlás arra utal, hogy ez nem csupán képzettségi diszharmóniát, de egészségi és személyiségi alkalmatlanságot jelent, ami nem a foglalkoztatás politika feladata. A nyugdíjasok aránya már a 40 évesek életkorban eléri a 10%-ot és ettől kezdve növekszik. A 40-49 évesek 1,7% a 50 év felettek 5,6%-a kettős státuszú foglalkoztatást végez, azaz a munka vagy nyugdíj mellett dolgozik.

Veszprémbe nincs adat arra vonatkozóan, hogy hány főt foglalkoztatnak helyben. Becslésünk szerint a helyben lakó és helyben foglalkoztatottak száma 27800 fő dolgozik. A dolgozó ingázók becsült száma 4500 fő. Az összes helybeli foglalkoztatott száma 32-33 ezer fő között mozog. A kiköltözéssel a korábbi ingázás mértéke nem csökkent. A foglalkoztatottak közel 60%-a a szolgáltatásokban talál munkát. Ez közel 18-20 ezer fő. A jövőbeli foglalkoztatás főbb tendenciái a következők:

- A munkaképes korúakból 15-75 év az EUROSTAT szerinti alkalmazás, 2010-re 65%, ami 28600 fő.
- Különösen a 45 év felettek aktivitási arányait kell 15-20%-al növelni.
- Folyamatos és nagyarányú tanulás, ami csökkenti a 20 év alattiak aktivitását.
- Kismértékben nő a külföldön foglalkoztatás, ugyanakkor számítani lehet a külföldiek itteni foglalkoztatás növekedésére.

LAKÁSHELYZET

A lakásállomány 23 977 ebből 2874 egy szobás, ami 12%-ot jelent. 9721 2 szobás van a legutóbbi népszámlás adatai szerint, ami 41%-nak felel meg. 5886 db 3 szobás 25%, és 8456 négy és többszobás. Az átlagos lakás nagyság növekedett és eléri a 78 négyzetmétert. Egy lakásra jutó lakosság száma 2,47 fő.

URBANISZTIKAI ELEMZÉS A TERÜLETIGÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

ÖSSZEFOGLALÓ

Veszprémben és kistérségében - a regionális gazdaságszervező és innovációs központokhoz hasonlóan, ahol magas az 1000 lakosra jutó vállalkozások, az adózók száma - a foglalkoztatás összetétele a magasan kvalifikált munkaerőt igényli az ennek megfelelő magasabb jövedelem mellett.

A gazdaság fejlettségének megfelelően alacsony a munkanélküliség. További lényeges csökkenésre nem számíthatunk. Ennek megfelelően célszerű a kistérség gazdaságának további fejlődését, megújulását megalapozni, törekedve az elért pozíció megőrzésére.

A kistérség foglalkoztatási helyzete nem indokolja a gazdasági területek extenzív bővítését. Továbbra is a hatékonyság növelésére, a gazdasági szerkezet korszerűsítése irányuló törekvést érdemes támogatni, figyelemmel a gazdasági és a területfelhasználási szerkezet összhangjára. **Javasoljuk a gazdaság innovációjához szükséges tökevonzó telepítési lehetőségek olyan kialakítását, ami kielégíti a kor igényeinek megfelelő környezeti és infrastrukturális elvárásokat.**

Az életminőséget alapvetően meghatározó jövedelmi viszonyokat tekintve kedvező helyen áll a veszprémi kistérség. A veszprémi kistérség adottságai is kedvezően befolyásolják a személyi jövedelmeket.

A kistérségben érvényesülő szuburbanizáció jellemzője a magas jövedelem és a vándorlási veszteség, azaz gyenge a népesség és a jövedelemmegtartó képesség. A veszprémi ingatlanárak magasak. A lakásépítés stagnál. A kereslet jelentős része nem a városban elégül ki. Az érték megőrzése céljából a magasabb átlagos jövedelmet biztosító térségekből átáramlik a jövedelem egy része a viszonylag elérhető távolságban lévő lakó- és üdülőterületekre (a lakóingatlanba való befektetés céljából).

Javasoljuk, hogy Veszprém MJV önkormányzata sajátos eszközeivel működjön közre a lakóingatlan kínálat bővülésében. A városnak törekednie kell a lakóingatlanok iránti a minőségi igények kielégítésére, a városban keletkező jövedelmeknek és a város polgárainak ez úton való megtartására.

A MAGYARORSZÁGI KISTÉRSÉGEK FEJLŐDÉSE

A GM Regionális Információs Főosztálya 2001. júniusában adta közre a Magyarországi kistérségek fejlődése 1994-1999 c. összeállítását.¹ (A továbbiakban GM dokumentáció.) Ebben rámutattak arra, hogy az elmúlt évtized jelentős változásokat hozott Magyarország gazdaságának életében. Kiépültek a piaci viszonyok, a tőkés piaccgazdaság. A magyar gazdaság teljesítőképessége egy jelentős visszaesés után felfelé ívelő szakaszba került. Az ország GDP-je az évtized végére elérte az évtized eleji szintet.

A GM dokumentáció szerint megfigyelhető az is, hogy a gazdasági-társadalmi változásoknak keretet adó térszerkezet is változott, az ország egyes részein megindultak, felerősödtek a kedvező folyamatok. Más területeken pedig kedvezőtlen tendenciák tapasztalhatók, sok esetben azok halmozódása figyelhető meg.

A GM dokumentáció készítésekor nem a kistérségi típusok lehatárolása, kialakítása, a vidékiség jegyeinek feltárása volt a cél, hanem jelenlegi helyzetük, országon belüli pozíciójuk, valamint annak változásának feltárása és bemutatása. A vizsgálatok elvégzéséhez a kiválasztott változók 1000 lakosra jutó értékeinek ábrázolását, a rangsorszámítást, valamint faktoranalízist alkalmaztak. A kistérségek helyzetének bemutatását (hol, mi) nagyban segítették a változók alapján megrajzolt térképek. A vizsgálat kereti között illusztrálják az ország 150 kistérségének területi/kistérségi különbségeit az egyes változók alapján.

A vizsgálathoz 17 változót képeztek a KSH és az APEH 1994. évi, valamint 1999. évi adatai alapján. A 17 vizsgált változóból 4 csoportot alakítottak ki. A változók és azok csoportjai a következők:

A., Demográfiai csoport:

¹ A dokumentáció a GM honlapján olvasható.

1. A népsűrűség alakulása
 2. Az 1000 lakosra jutó vándorlási egyenleg (a kistérségbe települtek és onnan elvándoroltak számának egyenlege)
 3. A 60 évesnél idősebb lakónépesség aránya az össznépességben
- B., A vállalkozások (a gazdaság) fejlődését jellemző csoport:
4. A jogi személyiségű gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó száma
 5. Az egyéni vállalkozók 1000 lakosra jutó száma
 6. A mezőgazdasági egyéni vállalkozások 1000 lakosra jutó száma
 7. Hozzáadott érték 1 főre jutó összege az egyszeres és kétszörös vezető gazdasági szervezeteknél
 8. A kereskedelmi szálláshelyeken töltött vendégéjszakák száma 1000 lakosra vetítve.
- C., A jövedelmi viszonyokat, életminőséget kifejező mutatócsoport:
9. Az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem nagysága
 10. Az épített lakások aránya a lakásállományban
 11. Az 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma
 12. A munkanélküliek aránya a 18-59 éves népességből
 13. A tartós (180 napon túli) munkanélküliek aránya a munkanélkülieken belül
- D., Az infrastruktúra fejlettségét jellemző csoport:
14. Az 1000 lakosra jutó telefon főállomások száma
 15. Az 1 km vízvezeték hálózatra jutó csatornahálózat hossza
 16. A vezetékes gázt fogyasztó háztartások aránya a lakásállományban
 17. A kiskereskedelmi boltok 1000 lakosra jutó száma

A következőkben áttekintjük a GM dokumentációjának fontosabb megállapításait, ezekhez néhány kiegészítést fűzünk a további elemzések megalapozásához.

A GM dokumentációból kiderül, hogy az 1000 lakosra jutó vándorlási egyenleg alapján a budapesti agglomeráció népességvonzó képessége töretlen, míg a legnagyobb népességvesztést az északkeleti országrész határmenti, illetve megyehatár menti kistérségei könnyelhetik el. 5 éves távlatban még inkább hangsúlyos Pest megye és a főváros tágabb vonzáskörzetének, valamint a Balaton és Győr környékének, illetve az északnyugati határszélnek a népességvonzó hatása, és a keleti országrész népességmegtartó képességének gyengesége.

A legtöbbben Budapestről és az erőteljesen iparosodott, illetve az un. *visszafejlődő térségekből* települtek ki. Ilyenek Észak-Magyarországon a kazincbarcikai, sátoraljaújhegyi, ózdi térségek, az Észak-Alföldön a szolnoki térség, a Közép-Dunántúlon a dunaújvárosi és *veszprémi térség*. (Más esetekben a térség fejletlensége okozhatja az elvándorlást, mint a Dél-Dunántúlon a sásdi és a lengyeltóti térségben. Jelentősen romlott a demográfiai mutatók sorrendérték-átlaga a veszprémi kistérségben is.)

Itt meg kell jegyeznünk, hogy az un. visszafejlődés (lakosság szám konszolidáció) - Veszprém (a veszprémi kistérség) esetében is - a város és a kistérség fejlődésének egy olyan szakasza, amikor egy korábbi, extenzív növekedési periódus után, az ehhez szükséges források beszűkülését követően, a népesség egy része különböző okok miatt elhagyja a térséget. Ez természetesen nem jár automatikusan a térség „leépülésével”, „eróziójával”, sőt, adott esetben a fejlődéshez rendelkezésre álló források fajlagosan még növekedhetnek is. Ennek megfelelően differenciáltan kell értelmeznünk ezt a „visszafejlődési” periódust.

Budapest esetében például a szuburbanizáció tipikus példájával találkozhatunk, ami jelentős mértékben a telek- és a lakáspiac alakulásának következménye. A fővárosból ugyanis a kereslet kielégítése - a kínálat csökkenése, a lakáspiacon bekövetkezett „árrobbanás” miatt – áthelyeződött az agglomerációba. „Annak eredményeként, hogy Buda zöldövezetében a telkek kínálata minimálisra zsugorodott, az árak folyamatosan és meredeken tovább emelkednek. A főváros környéki településeken az építési telkek kínálata még kielégítő, de az árak már több helyen is követik a budapestieket. Az építési telkek ára évi 15-20 százalékkal emelkedik.”²

A GM dokumentációja kiemeli, hogy Veszprém megyében a jogi személyiségű gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó számában a gazdasági pozíciójából legtöbbet veszítő kistérségek közé tartozik a várpalotai kistérség. Az 1000 lakosra jutó gazdasági szervezetek száma egyébként azt mutatja, hogy mennyire koncentráldik egy adott térségben a gazdaság szervező ereje.

Az egyéni vállalkozások ezer lakosra vetített sűrűségét vizsgálva kimutatható a nyugati országrész előnye. Ebben az esetben nyugaton is egy térségre, a Balaton környékére koncentráldnak a legnagyobb vállalkozás-sűrűséggel rendelkező kistérségek, köztük a balatonfüredi és balatonalmádi kistérség. Az egyéni vállalkozások elterjedését tehát jelentősen segíti az idegenforgalom. A vizsgált időszakban ugyanakkor nagymértékű visszaesés is jellemezte a működő egyéni vállalkozói kört a Közép-Dunántúlon a balatonalmádi, balatonfüredi, és a tapolcai kistérségekben.

A GM dokumentációja rámutat arra, hogy az országba betelepült tőke jelentős mértékben megosztja a kistérségeket, mivel ez a foglalkoztatásra, az egyéni jövedelmekre, a fogyasztásra stb. is hatással van,

² Az Ecostat értékelése, 2002. május

jelentősége messze több egy másik mutatónál. Az ország sok részén egy-egy nagyobb, jelentősebb külföldi tőkebefektetéssel rendelkező város köré szerveződő kistérség emelkedik ki. Ilyen a megyeszékhellyel rendelkező kistérségek közül a szombathelyi, a *veszprémi* és a szegedi. Tehát ebben a vonatkozásban sem tekinthető a veszprémi kistérség visszafejlődőnek, sőt a gazdasági szempontjából kifejezetten fejlődő a veszprémi kistérség.

A jövedelemtermelés egyik fontos ágazata hazánkban az idegenforgalom. A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra vetített számában 1999-ben az elsők között voltak a Balaton környéki kistérségek (Veszprém megyében a balatonfüredi).

Az életminőséget alapvetően meghatározó jövedelmi viszonyokat tekintve a központi, budapesti és budaörsi térség után a gyorsan fejlődő közép-, és nyugat-dunántúli térségek állnak elől (győri, *veszprémi*, székesfehérvári kistérségek). Fontos kérdés azonban, hogy a Veszprémben „megtermelt” tőke- és munkajövedelmeknek mekkora hányada marad helyben további tőkebefektetések céljából akár a termelő szférában, akár az ingatlanszektorban.

A munkanélküliek aránya az elmúlt 5 évben a 150 kistérségből 129-ben csökkent. A Közép-Dunántúlon a komáromi, a zirci és a várapotai térség pozíciója javult a legnagyobb mértékben. A tartós munkanélküliek esetében a legjobb pozíciójú egyértelműen a Balaton környéke (Balatonfüred, Fonyód, Siófok, Tapolca, Keszthely körzete).

A személygépkocsik száma (1000 lakosra vetítve) 1999-ben a főváros és a Balaton környékén kiugróan magasabb volt, mint bárhol az országban. Budapest ebben a tekintetben 1999-re már a második helyre szorult vissza egyik legfejlettebb agglomerációs települése, Budaörs körzete mögé. Ezt követik a Balaton környéki kistérségek (Balatonfüred, Fonyód, Siófok és Keszthely térsége).

A lakásépítések számának gyarapodása az egyik legjobb kifejezője egy térség gazdagodásának. A legjobb értékekkel rendelkező térségek a fővárosi agglomerációban (budaörsi, szentendrei, pilisvörösvári kistérség), a Balaton környékén (Keszthely, Balatonalmádi körzete), valamint az osztrák határ közelében, a csepregi kistérségben találhatók. Ehhez azt kell hozzáfűznünk, hogy az épített lakások döntő hányada napjainkban nem bérlakás céljából épül, hanem a családi vagyon, tőke részét képezi, azaz nem termel tőkejövedelmet. Ez végül is azt jelenti – a Fővárosi Közmunkatanács meghatározása szerint -, hogy az említett kistérségekben a „kis tőke” is megtalálja helyét, ami viszont *nem jellemző a veszprémi kistérségre.*

Az elmúlt években a telefon-hálózat fejlesztése úgy az ország, mint az egyes térségek társadalmi-gazdasági fejlődésének megalapozása szempontjából kiemelkedő volt. A kiugróan magas értékekkel rendelkező kistérségek elsősorban a Balaton mellett (például Balatonfüred, Siófok, Fonyód, Balatonalmádi körzete) találhatóak, és ide tartozik még a főváros is. A kiugróan magas értékkel rendelkező kistérségek általában az üdülőterületek. A magas érték magyarázatát az adja, hogy a családi vagyon részét képező üdülőegységek is rendelkeznek telefontal. Ennek megfelelően magas a lakónépességre vetített telefonfővonalak száma.

Az eddigieket összefoglalva megállapíthatjuk, hogy *a veszprémi kistérség összességében az ország fejlett kistérségei közé tartozik, ám – hasonlóan Budapesthez – nem jellemző rá a népesség és a jövedelemtartó képesség.*

AZ ADATELEMZÉS KISTÉRSÉG SZINTEN

Jelen összeállítás keretei között végzett elemzéseink célja, hogy figyelembe véve a GM Regionális Információs Főosztálya által készített dokumentációban foglaltakat, azokat kiegészítsük, illetve kissé részletesebben is megvilágítsuk a veszprémi és néhány további Veszprém megyei kistérség jellemzőit. Az elemzéshez felhasználtuk a KSH TERÜLETI STATISZTIKAI ÉVKÖNYV 2000 CD-n a kistérségekre rendelkezésre álló adatokat, a népszámlás újabb közreadott adatait a kistérségek lakónépességére vonatkozóan.

Az elemzést az ország összes, 150 kistérségére vonatkozóan a GM dokumentációban is fellelhető változók egy részére végeztük el. Az elemzésnél a változók közötti belső kapcsolatokat felismerő szoftver által szolgáltatott eredményekre támaszkodtunk.

Az adatelemzésbe bevont változók a következők:

A., Népmozgalom

1. Vándorlási különbözet (a kistérségbe települtek és onnan elvándoroltak számának egyenlege) 1000 lakosra
2. Vándorlási különbözet átlaga 1000 lakosra, 1990-2000 között
3. A lakónépesség változása 1990. és 2001. január 31. között

B., A vállalkozások (a gazdaság) fejlődése, potenciálja

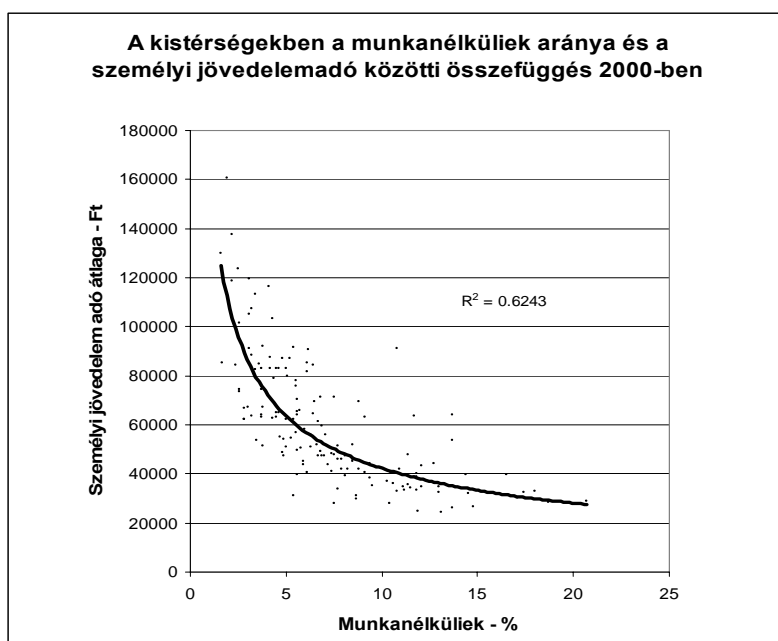
4. A mező- és erdőgazdálkodás aktív keresői az aktív keresők százalékában
5. Az ipar és építőipar aktív keresői az aktív keresők százalékában

6. A szolgáltatások aktív keresői az aktív keresők százalékában
7. A vállalkozások 1000 lakosra jutó száma
8. A társas vállalkozások 1000 lakosra jutó száma
9. Az egyéni vállalkozók 1000 lakosra jutó száma
10. Az 1000 lakosra jutó adózók száma
11. A kereskedelmi szálláshelyeken töltött 1000 lakosra jutó vendégéjszakák száma
12. A munkanélküliek aránya %
- C., Jövedelmi viszonyok, életminőség
13. Az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó - Ft
14. 1000 lakosra jutó épített lakások száma
15. Az épített lakások átlagos alapterülete - m²
16. Közüzemi szennyvízhálózatba bekapcsolt lakás - %
17. Az 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma
18. Az 1000 lakosra jutó telefon főállomások száma
19. Az 1000 lakosra jutó kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakás

Megjegyezzük, hogy a 3. változót, a lakónépesség változását 1990 és 2001. január 31. között pótlólagosan vontuk be az adatelemzésbe, ugyanis ezt az adatot a KSH a közelmúltban közölte honlapján. Az adat a veszprémi kistérség vonatkozásában lényeges.

Az elemzést egyébként fordított sorrendben végeztük el, mint ahogy az most ismertetjük. Először került sor a 18, majd a 3. változóval kibővített 19 változó komplex elemzésére, majd ennek alapján kerestük meg azokat a változó-párokat, amelyek között már figyelemre méltóan erős kapcsolat mutatható ki. Adatelemző szoftverünk ugyanis figyelembe veszi a változók, illetve a kistérségek adatsorai közötti lineáris és nem lineáris összefüggéseket is, azaz modellezi a teljes adattábla belső struktúráját.

VÁLTOZÓ-PÁROK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK

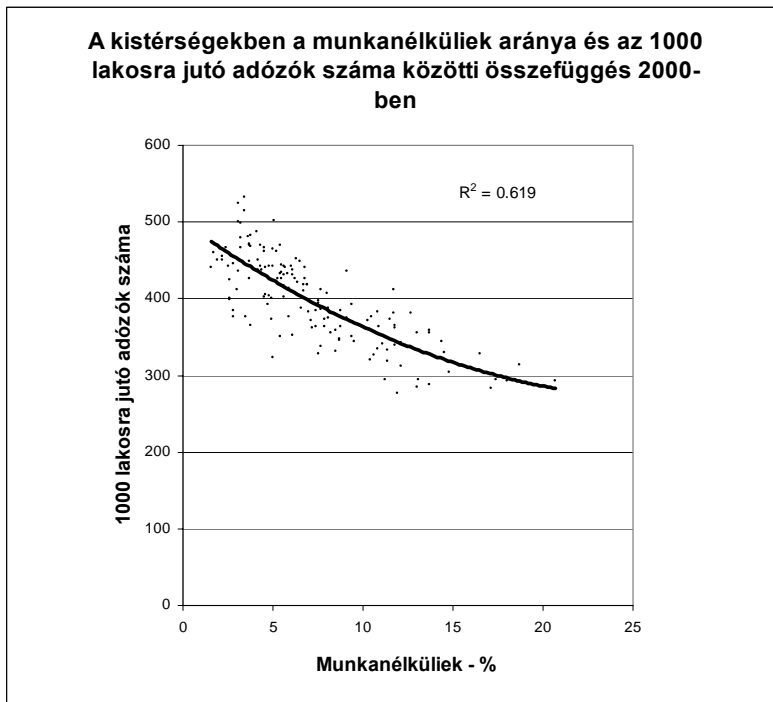

Elegendő rápillantani kistérségenként a munkanélküliek aránya és az évente átlagosan fizetett személyi jövedelemadó közötti összefüggésre, megállapíthatjuk az erős korrelációt. Az összefüggés szerint a munkanélküliség növekedése eleinte rohamosan, majd egyre mérsékeltebb módon, de folyamatosan csökkenti az átlagos személyi jövedelemadót.

Mindez a munkapiac ismert sajátossága annyiban, hogy ahol nagy a munkaerő kínálat, azaz túlkínálat van – természetesen számos befolyásoló tényező következtében -, ott ebből fakadóan is csökkennek a jövedelmek, ezzel együtt az adózott személyi jövedelem. Ismeretes, hogy ezen keresztül csökkennek a kistérségben

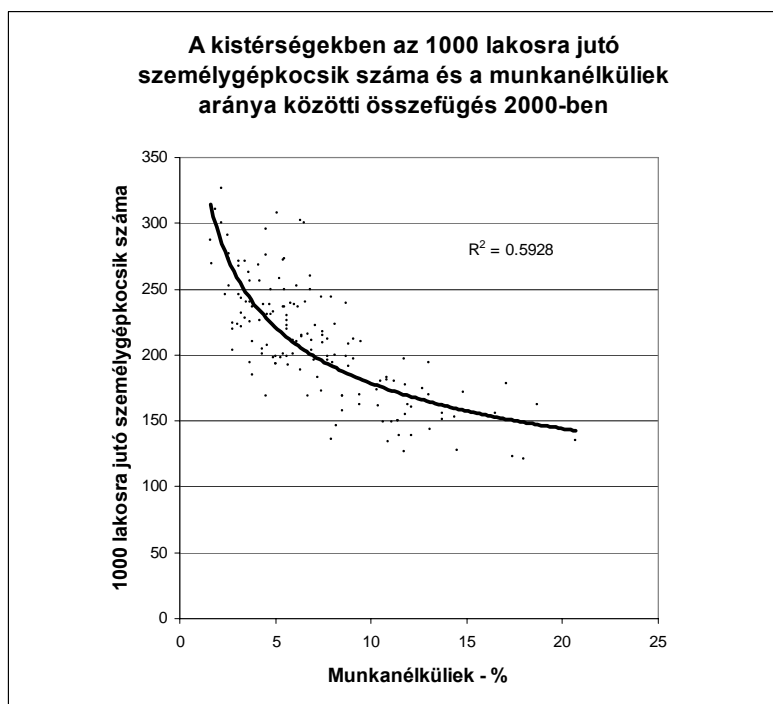
lévő önkormányzatok bevételei is.

Figyelemre méltó, hogy ha magasabb munkanélküliség esetén csökken a munkanélküliségi ráta pl. 5%-kal, akkor a személyi jövedelemadó átlaga cca. 30%-kal növekszik. Viszont ha az előbbi csökkenés alacsonyabb munkanélküliség esetén következik be, akkor az átlagos személyi jövedelemadó akár meg is duplázódhat. Az összefüggést értékelve megállapíthatjuk, hogy azok a kistérségek, ahol csökken a munkanélküliség, a kapcsolat nemlineáris jellege miatt mintegy „prémium” adóbevételekben is részesülnek. Ellenkező esetben viszont, a munkanélküliség növekedésekor, a kieső adó nem egyenesen arányos a munkanélküliség növekedésével, hanem elmarad attól. A kapcsolat jellege tehát egyfelől némileg tompítja a munkanélküliség növekedéséből fakadó bevétel kiesés mértékét, másfelől viszont ahol sikerül csökkenteni a munkanélküliséget, ott ebből extra bevétel származik. Éppen ezért célszerű, ha az önkormányzatok saját eszközeikkel is hozzájárulnak a munkanélküliség csökkentéséhez, az új munkahelyek teremtéséhez, figyelembe véve a változó piaci igényeknek megfelelően fejlődő helyi gazdaságot.

rámutatunk a nemlinearitás jellegére és arra, hogy a bemutatott összefüggés megfelel várakozásainknak és annak a trivialisnak, hogy a munkanélkülieknek nincsen vállalkozói árbevételük, illetve jövedelmük, ennek megfelelően nem is adóznak, azaz csökkentik az adózók számát.

Nem árt ugyanakkor megjegyeznünk, hogy ahol magas a munkanélküliség, ott a munkanélküliség 5%-os növekedéséhez az adózók 10%-os csökkenése párosul, míg ahol alacsony a munkanélküliség, ott hasonló változáshoz az adózók száma akár 20%-kal is csökkenhet. A veszprémi kistérségre jellemző, hogy összhangban a térség gazdasági fejlettségével, funkciójával, az alacsony munkanélküliségnek megfelelően magas az adózók száma.

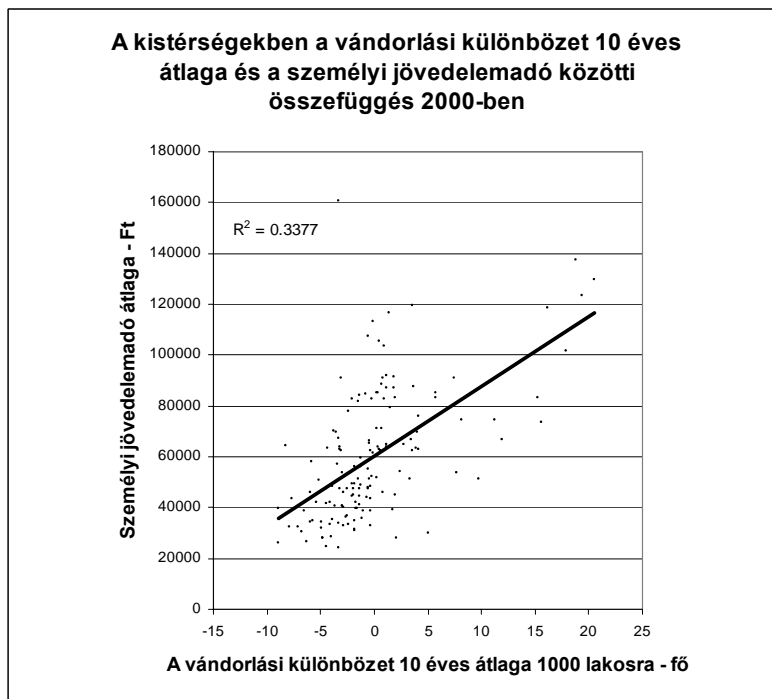
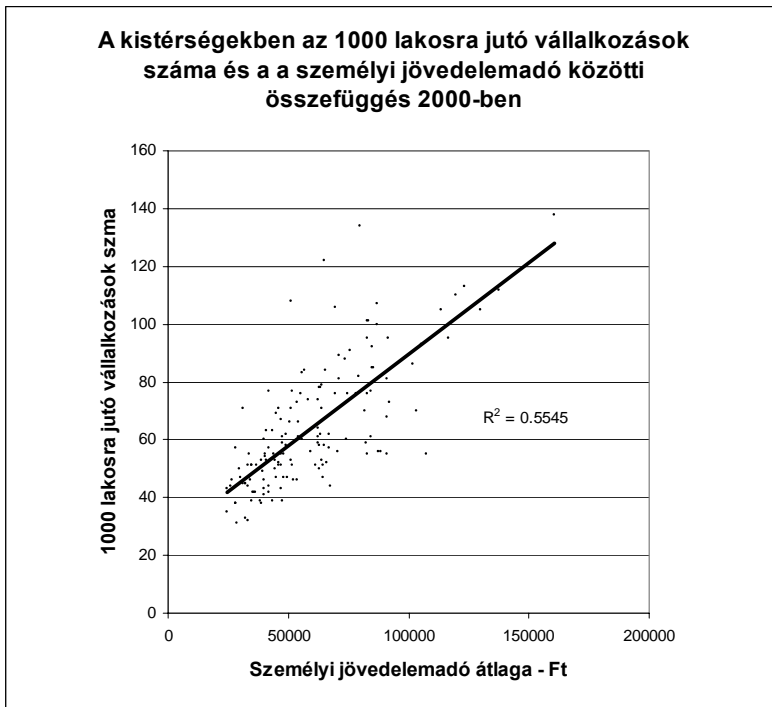

A veszprémi kistérségben alacsony a munkanélküliség. További csökkenésre nem számíthatunk. Ennek megfelelően célszerű a kistérség gazdaságának további fejlődését megalapozni, első sorban arra törekedve, hogy a kistérség megőrizze elért pozícióját.

Az előbbihez hasonlóan erőteljes a korreláció a munkanélküliek aránya és az 1000 lakosra jutó adózók száma között. A kapcsolat jellege megfelel várakozásainknak. A kistérségek körében – általános tendenciaként - a munkanélküliek arányának növekedésével csökken az adózók száma. A kapcsolat azonban nem lineáris. Ahogy növekszik a munkanélküliek aránya, akkor – nyilván további hatások következtében – egyre enyhébb mértékben csökken az adózók száma. Eltekintve a nemlinearitás okainak feltárásától, itt elegendő

Szintén elég erőteljes a korreláció kistérségi szinten az 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma és a munkanélküliség között. Az összefüggés ebben az esetben sem lineáris. Várakozásainknak megfelelően a munkanélküliség növekedésével csökken a személygépkocsi száma, azonban a csökkenés üteme mérséklődik a munkanélküliség fokozódásával. Csak az érdekesség kedvéért jegyezzük meg, hogy szélső értéként a trend azt jelzi, hogy ha valahol nincs, illetve nem mérhető a munkanélküliség, akkor az 1000 főre jutó személygépkocsi száma elérheti a 360-at is. Ez a szám megfelel a dán átlagnak 4,5%-os munkanélküliség mellett. A veszprémi kistérség fejlettségének megfelelő az 1000 lakosra jutó személygépkocsi száma

Elég erős a korreláció kistérségenként a személyi jövedelemadó átlaga és az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma között, ami azt a várakozást igazolja, hogy a regionális gazdaság-szervező központokban, ahol a foglalkoztatás összetétele is a magasabban kvalifikált munkaerőt igényli, és egyben, ahol magas az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma, ott a

két vizsgált változó együttesen magasabb értéket vesz fel a kistérség gazdasági funkciója (piacszervező központ) megnyilvánulásaként. A veszprémi kistérség is ezek közé tartozik.

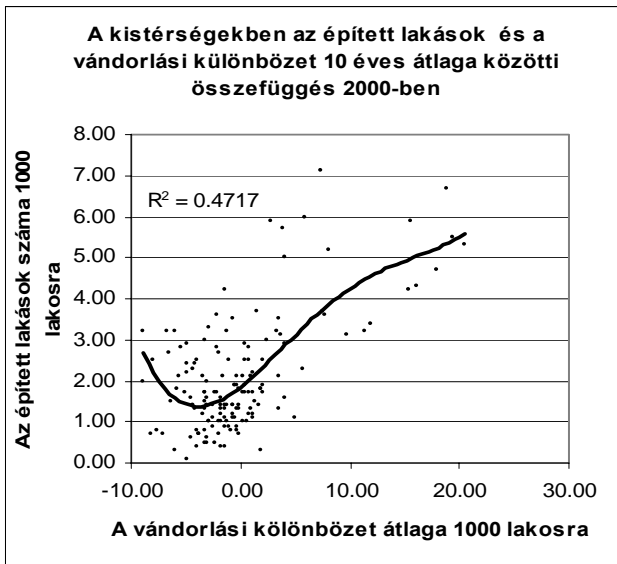
Az eddigiekhez viszonyítva már gyengébb az összefüggés a vándorlási különbség 10 éves átlaga és a személyi jövedelemadó között. Ez részben abból adódik, hogy Budapest is „kistérségként” szerepel az adattáblában, a maga kiemelkedően magas átlagos személyi jövedelemadójával és egyben vándorlási veszteségével.

A változók közötti összefüggés tendenciája azt mutatja, hogy az elvándorlás oka jelentős részben jövedelmi viszonyokra vezethető vissza. A pozitív vándorlási egyenleg, a népesség vonzása a lakosság részéről a nagyobb jövedelemre való törekvés következménye, eredményeként pedig kimutatható a piacgazdaság viszonyai mellett egyfelől az urbanizáció egyik összetevőjeként is értelmezett folyamat, a népesség foglalkozási átrétegződése és területi átrendeződése, másfelől pedig a szuburbanizáció. Ez leginkább a főváros térségében tapasztalható, ám a veszprémi kistérségre is jellemző.

AZ ÉPÍTETT LAKÁSOK SZÁMA ÉS TOVÁBBI VÁLTOZÓK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK

A településfejlesztés, -rendezés szempontjából meghatározó a lakóterület, ennek változása. A lakóterülettel kapcsolatos területfelhasználás igények alakulását az épített lakások számával közelítjük.

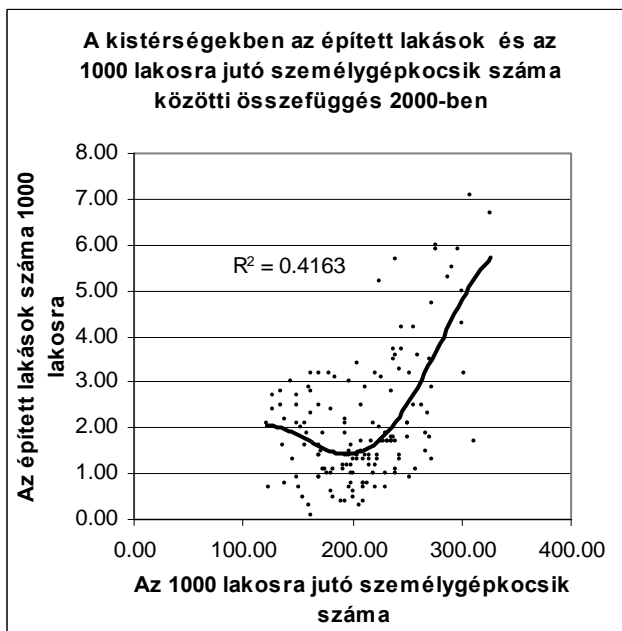
A következő két változó viszonylag erős korrelációban van az épített lakások számával. Az egyik a vándorlási különbség. Figyelemre méltó, hogy a legmagasabb korrelációt mutató függvénykapcsolatok jellegzetesen „pipa” alakúak. A trendvonal minimuma környezetében, vagy inkább ez alatt, azon a kistérségek helyezkednek el, melyeknél alacsony volt 2000-ben az épített lakások volumene. Ezek – ebből a szempontból - a *stagnáló kistérségek*, amelyeket *elvándorlás is jellemez*. Közéjük tartozik a *veszprémi kistérség is*.

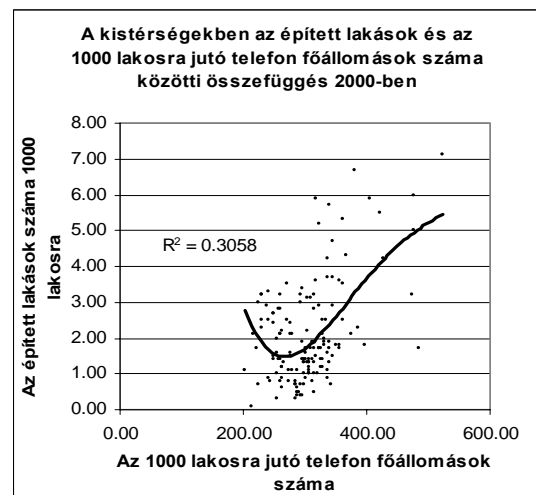
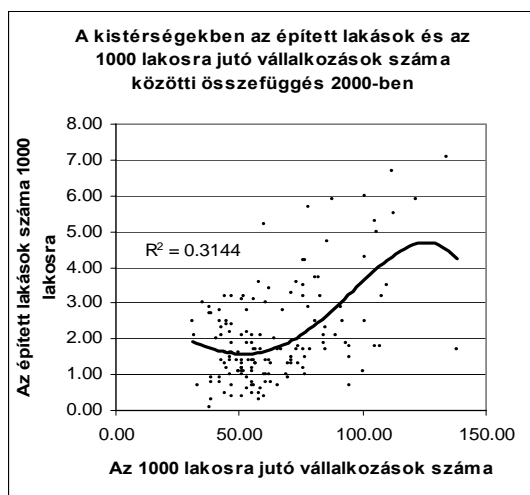
nagyobb jövedelemtömegből több személygépkocsi vásárlására nyílik lehetőség. A veszprémi kistérségre azonban a szuburbanizáció miatt nem jellemző ez az általános tendencia.

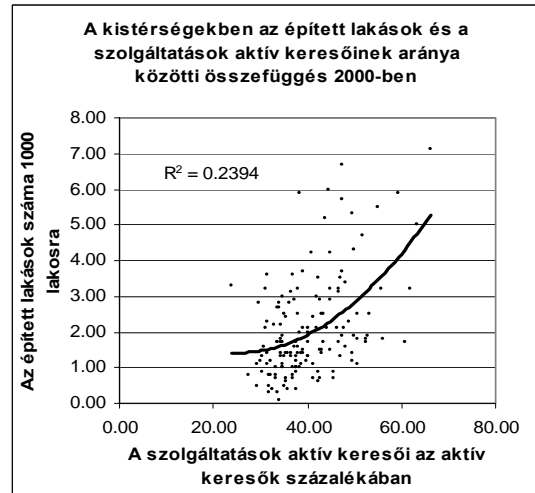
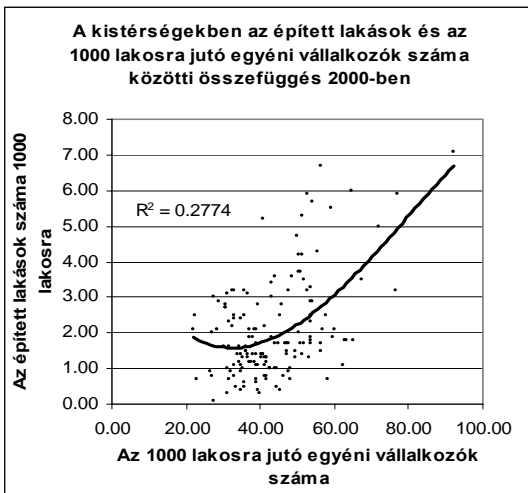
Vannak ugyanakkor olyan kistérségek, melyeket szintén erőteljes elvándorlás jellemez (Csenger, Vásárosnamény, Szeghalom), ám ezekben valamilyen oknál fogva mégis viszonylag magas az 1000 lakosra jutó épített lakások száma. (Ilyen ok lehet pl. az árvízet követő újjáépítés.) A trendvonal – az előbbiek mellett - azt illusztrálja, hogy pozitív vándorlási különbszet esetén, nyilván a kistérségbe költözők lakásigényének kielégítése céljából, épülnek nagyobb számban lakások. A jelenség mögött tehát belátható összefüggés húzódik meg.

Kistérségenként a másik erősebb korrelációs kapcsolat az épített lakások száma (a lakóingatlanvagyon növekedése) és a személygépkocsi állomány között található, ami végül is nem meglepő. A személygépkocsi fontos eleme a „családi vagyonnak”. Nyilvánvaló, hogy azokban a térségekben, ahol magasabban a jövedelmek, erőteljesebben növekszik az ingatlanvagyon, ám a

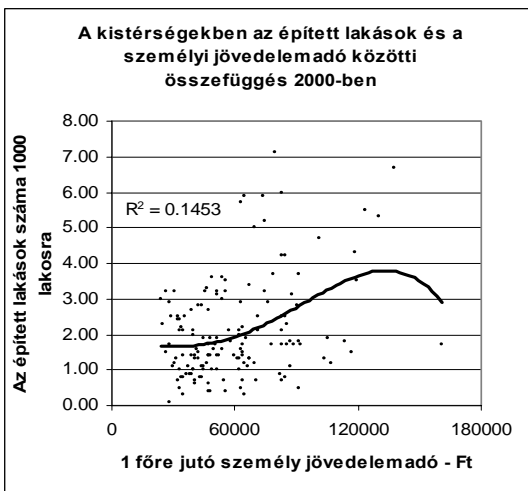
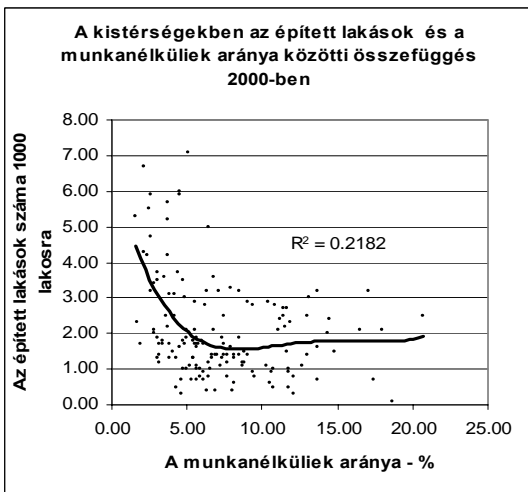
Az előzőekhez képest gyengébb a korreláció az épített lakások, illetve a vállalkozások, a telefon fővonalak és az egyéni vállalkozók száma között. A trendvonalnak a minimumtól balra lévő, emelkedő része a már említett, valamilyen sajátos lakásépítési ok következménye. A minimumtól jobbra elhelyezkedő emelkedő szakasz pedig azt jelzi, hogy a fejlettebb térségek egy részében, azok környezetében élénkebb a lakásépítési kedv, mint máshol. Mindez persze statisztikai értelemben jellemző a kistérségekre.

Az előzőekhez kapcsolódik, de még gyengébb korrelációval az az összefüggés, miszerint azokban a kistérségekben, ahol a gazdasági szerkezet eltolódott a szolgáltatások felé, ott általában magasabb az 1000 lakosra jutó épített lakások száma mint máshol.

A jelenség a fejlettebb gazdasági szerkezetre, az ebből következő a jövedelmi viszonyokra vezethető vissza, hasonlóan ahhoz, hogy a munkanélküliségnek mintha egy kritikus érték alá csökkenése lenne szükséges ahhoz, hogy észrevehetően emelkedjen az épített lakások száma.

A tendenciát tekintve – a bemutatott korrelációs együtthatók közül a leggyengébb összefüggés mellett – belátható módon kapcsolódik egymáshoz az épített lakások száma és a személyi jövedelemadó mértéke. A

trendvonal vége azért görbül lefelé, mert – mint azt említettük – szerepel a kistérségek között Budapest is, ahol legmagasabb az 1 lakosra jutó személyi jövedelemadó, miközben a lakásépítés stagnál, pontosabban stagnált 2000-ben. Az összefüggés azonban nem csupán ezért gyenge, hanem azért is, mivel a jövedelemen kívül a kistérségek határán átnyúló ingatlanpiac éppen úgy befolyásolja a lakásépítést, mint egy adott időszakban, éven az árvízkarok utáni újjáépítés.

A VÁLTOZÓK EGYÜTTES ELEMZÉSE

A 150 magyarországi kistérség adatait tartalmazó 19 változó együttes elemzésének, az adattábla belső szerkezete modellezésének eredményeit a következőkben foglalhatjuk össze.

A veszprémi kistérségben a 1000 lakosra vetített vándorlási különbözet értékét (ami a kistérségbe települtek és onnan elvándoroltak számának egyenlege) az adatszerkezetet modellező szoftver „túlzottnak” ítélte. Ez azt jelenti, hogy a modell a veszprémi kistérség adatát tekinti a negatív értékek közül a legkevésbé „magyarázhatónak”. (Érdeemes itt megemlítenünk, hogy a táblázatban a veszprémi kistérségre -9,1 fő/1000 lakos, Budapestre vonatkozóan pedig -10,2 fő/1000 lakos szerepel. A modell azonban a budapesti értéket elfogadhatónak találja, ám a veszprémit nem.)

A belső adatszerkezet alapján a modell a megadott értékkel szemben -4,6 fő/1000 lakost számít ki a veszprémi kistérség számára. Ez „származtatható” az adatszerkezetből. Ez is vándorlási veszteség, csak mértéke jobban közelít pl. a szombathelyi kistérség értékéhez. Úgy tűnik tehát, hogy a veszprémi kistérségben olyan hatások is befolyásolják az elvándorlást, amelyek nem épülnek be az adatszerkezetbe.

Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a modell a veszprémi kistérségre a vándorlási különbözet 10 éves átlagaként megadott -0,1 fő/1000 lakos értéket elfogadhatónak tekinti. Éppen ezért építettük be az adattáblába a lakónépesség változását 1990. és 2001. január 31. között. A 2001. január 31-ei adat a népszámlálásból származik.

A veszprémi kistérségre rendelkezésre álló adat szerint a kistérség lakónépessége 1990-ről 2001. január 31-ig 2,76%-kal növekedett, amit a modell ismét elfogadhatónak, az adattábla szerkezetébe illeszkedőnek tekint. A veszprémi kistérség kapcsolódó adatai a következők.

A TERÜLETI STATISZTIKAI ÉVKÖNYV 2000 szerint a veszprémi kistérségben:

lakónépesség 2000. január 1-én 84889 fő
lakónépesség változás 1990. év végéhez 0,4%
vándorlási különbözet³ 1000 lakosra -9,1 fő
vándorlási különbözet évi átlaga 1990-2000 között 1000 lakosra, -0,1 fő.

A KSH honlapján közreadott adatok A LAKÓNÉPESSÉG SZÁMA ÉS A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSÁNAK OKAI, 1990-2001 cím alatt a következő adatok találhatóak a veszprémi kistérségre:

lakónépesség 2001. január 31-én 86260 fő
lakónépesség változás 1990. év január 1-hez viszonyítva 2,8%
lakcímváltozás évi átlaga 1000 lakosra, 1990. jan. 1 és 2001. jan. 31. között -1,4 fő
un. egyéb változás 1990. január 1. – 2001. január 31. között 2264 fő.

Az előbbi adatok alapján kitűnik, hogy a veszprémi kistérség népesedési folyamatainak alakulásakor meglehetősen jelentős szerepet játszott az un. egyéb változás, mivel ennek eredményeként a lakónépesség változásakor nem a statisztikai évkönyv 10 évre vonatkozó 0,4%-os növekedése a mértékadó, hanem a népszámlálás alapján meghatározott, de itt már 11 évre vonatkozó 2,8%-os növekedés. *Ennek tükrében is célszerű mérlegelni a kistérség amúgy jelentősnek mondható vándorlási veszteségét 2000-re vonatkozóan, különös tekintettel arra, hogy a modell is túlzottnak, az adatszerkezetből teljes egészében nem levezethetőnek mutatja a megadott értéket.* Mindezt az teszi hangsúlyossá, hogy ebben a GM dokumentáció a negatív vándorlási egyenleg jelentős értéke miatt a veszprémi kistérséget „visszafejlődőnek” értékeli.

Tovább árnyalhatjuk a képet az adatszerkezet modellezési eredményeinek áttekintésével a következő változók szerint. A modell kissé magasnak ítéli a szolgáltatásban foglalkoztatottak, az 1000 főre jutó adózók számát, az 1000 főre jutó vállalkozások számát, valamint az átlagos személyi jövedelemadó mértékét a veszprémi kistérségben. Ezeknek az adatoknak a megítéléséhez megemlítjük, hogy a veszprémi kistérségben a szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya nem éri el a budapesti értéket, mint ahogy az átlagos személyi jövedelemadó és az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma is jelentősen elmarad attól.

³ Az állandó és ideiglenes odavándorlás, valamint az állandó és ideiglenes elvándorlás különbsége.

A kistérségek közül ugyanakkor a veszprémi kistérségben a legnagyobb az 1000 főre jutó adózók száma. A modell itt az 1000 lakosra megadott 532 fővel szemben egy még mindig magas 506 főt tartana az adatszerkezet alapján reálisnak, ami viszont így már elmaradna pl. a szombathelyi kistérség értékétől.

A modell a veszprémi kistérségben a szolgáltatásban foglalkoztatottak arányát a megadott 56%-ról 54%-ra „korrigálná”, ami nyilván nem nagy különbség. Az 1000 főre jutó vállalkozások számának korrekciójakor a modell a megadott 105 vállalkozást 102-re módosítaná, ami szintén kis különbség.

Az átlagos személyi jövedelemadót viszont már jelentősebben korrigálná a modell, mégpedig 114 EFT-ről 106 EFT-ra, közelítve ezzel a szombathelyi és dunaújvárosi kistérségek értékeit.

A tényleges és a korrigált adatok különbsége ismét arra vezethető vissza, hogy olyan további és jelentős hatótényezők is befolyásolják a veszprémi kistérség adatait, amelyeket a modell nem tartalmaz. *Ezek erősítik a kistérség gazdasági, foglalkoztatási centrum jellegét. Ilyen tényezők lehetnek az egyetem és az ipari parkok.*

Említettük, hogy a kistérség gazdaságára jellemző az alacsony munkanélküliségi ráta, melynek értéke (3,4%) jelentős mértékben az átlag alatt volt 2000-ben. (Ezt az értéket a modell még 1-2 tized százalékkal csökkentené is, az adatszerkezeten belül feltárt további változókkal való egyensúly kialakítása érdekében.)

Mindebből arra a következtetésre juthatunk, hogy a kistérség számára már nem a munkahelyek számának extenzív növelése, az ehhez szükséges terület biztosítása szükséges, hanem továbbra is a hatékonyság növelésére, a gazdasági szerkezet korszerűsítése való törekvést célszerű támogatni. Ezek keretében figyelembe kell venni a térség adottságait, a gazdasági és a területfelhasználási szerkezet összhangját.

Az előbbivel összefüggésben Veszprém MJV hatályos településfejlesztési koncepciójából a következők érdemelnek figyelmet a gazdasági területekkel kapcsolatban. „A jelenleg érvényes rendezési tervben kijelölt, és időközben fejlesztésre felmerült területek (Északi iparterület, Bakony művek térsége, 86-os út és környűri csomóponti térsége, Déli bevásárló központ térsége) koncepcionális szintű összehasonlító elemzése szükséges. Az összehasonlító elemzésbe bevont, az érvényes ÁRT-ben kijelölt gazdasági területek körét mindenképpen bővíteni szükséges a Veszprém, Szentkirályszabadja, és Litér közigazgatási területén elhelyezkedő volt szovjet laktanya területének veszprémi területrészével, előzetesen gazdasági területfelhasználású beépítésre szánt ipari – logisztikai funkciójú fejlesztési területként. A logisztikai funkciók kiteljesedése érdekében vizsgálni kell a katonai repülőtérről polgári hasznosításának lehetőségét, a megvalósítás műszaki, környezetvédelmi, település szerkezeti (egyéb területek hasznosítására gyakorolt korlátozó hatás), és gazdasági összetevőit. ... Részletes feltáró elemzést kell végezni a várost körülvevő HM tulajdonú, illetve egyéb katonai hasznosítású területekre vonatkozóan. Az elemzés során fel kell tárnunk ... a várost érintő részben gazdasági, részben környezeti hatásokat (előnyöket és hátrányokat egyaránt).”

A kistérség foglalkoztatási helyzete nem indokolja a gazdasági területek extenzív bővítését. Lényeges viszont, hogy *a kor igényeinek megfelelő környezeti és infrastrukturális feltételek mellett kínálja a város a helyi gazdaság innovációjához szükséges tökevonzó telepítési lehetőségeket.*

Említést érdemel, hogy a veszprémi kistérségnek - az amúgy magas jövedelem ellenére – alacsony a lakossági „jövedelem megtartó képessége”, ami az épített lakások számát illeti. Ebből a szempontból a szomszédos balatonalmádi kistérségben a modell viszont lefelé korrigálná az 1000 lakosra jutó épített lakások számát, mivel a 6 lakás helyett – az adatszerkezet alapján – csak valamivel több mint 5 lakást modellezne. Mindez arra enged következtetni, hogy *Balatonalmádi kistérsége (is) vonzó hatást gyakorolhat a szomszédos veszprémi kistérségre az ott termelő jövedelmek kiáramlása és lakóingatlanba való befektetése szempontjából.*

A veszprémi kistérség helyzete ebben a vonatkozásban – viszonylag magas átlagos személyi jövedelemadó és alacsony lakásépítési volumen - leginkább a székesfehérvári és szombathelyi kistérséghez hasonlítható (részben pedig a dunaújvárosihoz és Budapesthez).

Közismert, hogy a Balaton környéke, a Budapesti Agglomerációhoz hasonlóan, kedvelt célterülete a lakásépítésnek, ami részben arra is visszavezethető, hogy ezeken a területeken a lakóingatlan általában megőrzi értékét. Budapesthez viszonyítva az előbbi kistérségek mindegyike közelebb van a Balatonhoz (igaz, hogy nem autópályán), ami megerősíti azt a tapasztalati ténytet, hogy az érték megőrzése céljából a magasabb átlagos jövedelmet biztosító térségekből átáramlik a jövedelem egy része a viszonylag elérhető távolságban lévő lakó- és üdülőterületekre. Az adatok elemzése alapján ennek volumen akkora lehet, hogy *az adott kistérségben elért viszonylag magas jövedelem ellenére is stagnálás jellemzi a lakásépítést, mint ahogy az a veszprémi kistérség esetében is történik.*

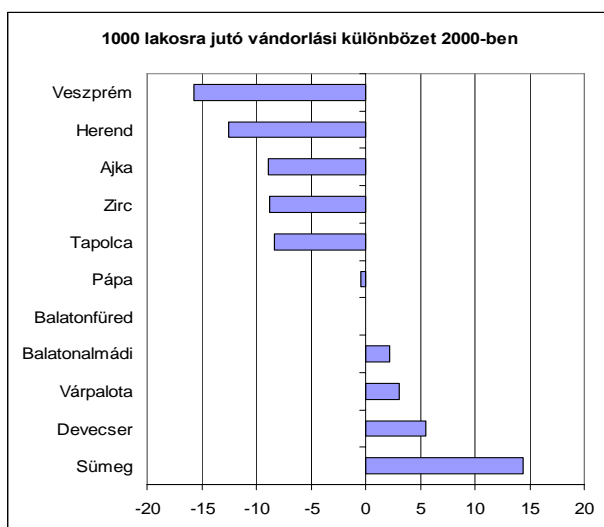
A Build&Econ (B&E) Építésgazdasági Tanácsadó Iroda szerint Közép-Európában a lakásépítés növekedése dominál, a felújítás viszont alacsony szinten áll. Nyugaton az arány fordított, mert az ellátottság ott már igencsak

kedvező. Ezzel együtt a fejlett európai országokban évi átlagban 5 új lakás épül 1000 főre vetítve. Közép-Európában az új lakások építésének bővülési üteme meghaladja a tíz százalékot, s 2003-ig valószínűtlen a visszaesés - állítja legfrissebb jelentésében a Tanácsadó Iroda.

Abban az esetben azonban, ha valamely térségben tartósan alacsony a lakásépítés volumene, amihez még egy általánosan alacsony felújítási volumen is társul, akkor az ilyen térségben hosszabb távon a lakásvagyon leértékelődésére számíthatunk. Az ilyen folyamat az egész térség, a térség települései számára egyértelműen káros lehet. A folyamat elkerülése érdekében az érintett térség önkormányzatai számára célszerű, ha elősegítik a lakóingatlan kínálat növekedését, ami a kialakult helyzetben javasolható a veszprémi kistérség települései számára.

A VESZPRÉM MEGYEI VÁROSOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Veszprém városa fontosabb jellemzőinek értékeléséhez elvégeztünk egy szűkebb adatelemzést a megye városaira vonatkozóan. Mivel Balatonfűzfő adatsora hiányos⁴, ezért az adatelemző modellt Balatonfűzfő adataival teszteltük.

A modellben szereplő városok így a következők:

Veszprém
Ajka
Balatonalmádi
Balatonfüred
Devecser
Herend
Pápa
Sümeg
Tapolca
Várpalota
Zirc

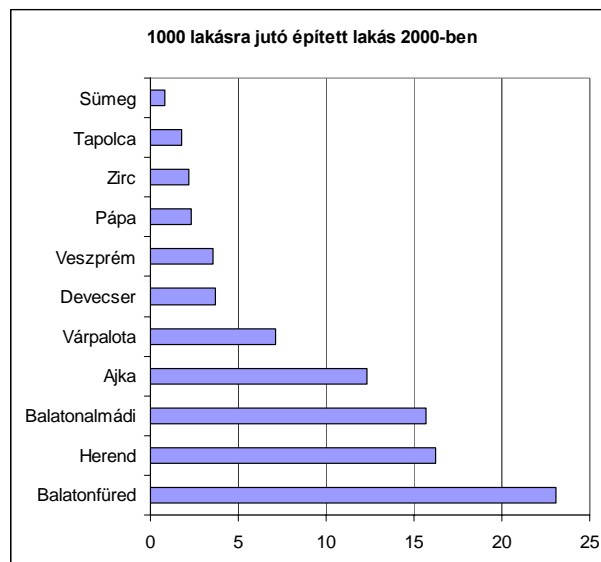
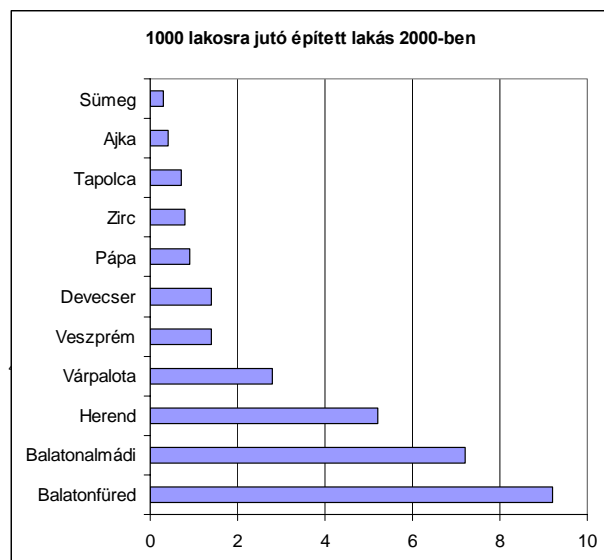
A városi szintű összehasonlító elemzéshez egy olyan adatmodellt sikerült kiszűrniünk a KSH 2000. évi településszintű adataiból, amely a következő változókat tartalmazza:

1000 lakosra jutó természetes szaporodás, illetve fogyás
1000 lakosra jutó vándorlási különbség
1000 lakásra jutó épített lakás
1000 lakosra jutó személygépkocsik száma

1000 lakosra jutó távbeszélő fővonalak száma
1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma
1000 lakosra jutó egyéni vállalkozások száma
100 lakásra jutó lakosok száma
1000 lakosra jutó épített lakások száma
1000 lakosra jutó vendégéjszakák száma

Az adatelemzés elején a modellező szoftver több olyan adatot is kimutatott, amelyek nem következnek az adatszerkezetből. Célszerű ezeket áttekinteni a modellezés további eredményeinek értékeléséhez.

A statisztikai adatok alapján az Ajkára megadott, az 1000 lakosra jutó több mint 12 épített lakással szemben a modellező szoftver 8 épített lakást „javasolna”. Az összehasonlítás érdekében

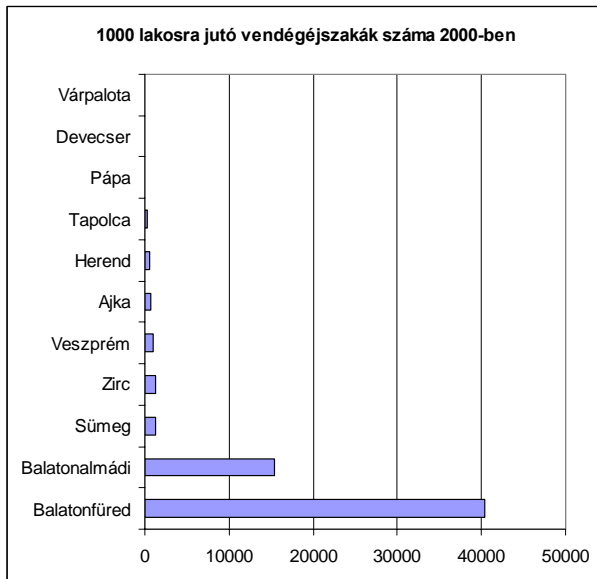
megemlíttük, hogy a szoftver az 1000 lakosra jutó Balatonfüredre megadott 23 lakást 22-re „mérsékelné”.

A modell tízzel növelné a Devecserre 1000 lakosra megadott 212 személygépkocsi számot, miközben az

adatszerkezet egészehez illeszkedőnek tekinti a Balatonfüreden 1000 lakosra megadott 314 személygépkocsit.

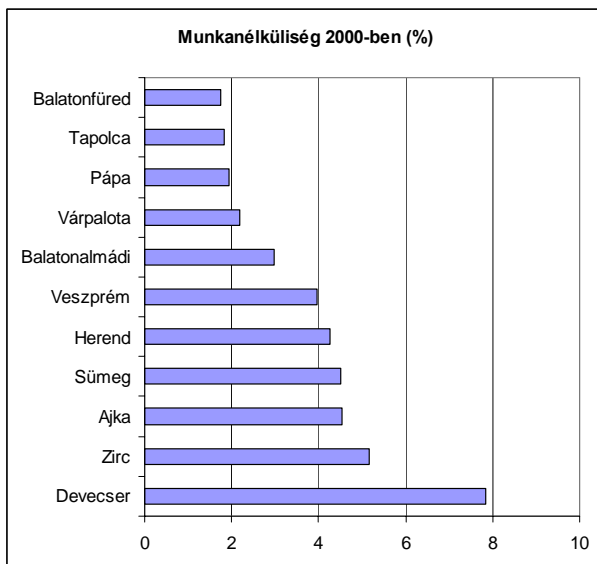
Szintén növelné a modell Devecser esetében az 1000 főre jutó távbeszélő vonalak számát, mégpedig 6-tal a statisztikai adatokban szereplő 266-ról, miközben az adattábla Balatonfüredre vonatkozóan 423 távbeszélő fővonalat tartalmaz 1000 lakosra. A modell a devecseri 1000 lakosra megadott 54 működő vállalkozással szemben 57 működő vállalkozást „javasol”, ám az adatszerkezethez illeszkedőnek tekinti a Balatonfüredre 1000 lakosra megadott 136 működő vállalkozást.

Nem illeszkedik az adatszerkezethez a Herenden 100 lakásra jutó 312 fő. A modell ezt 25 fővel „csökkentené”. Hasonló a helyzet az 1000 lakosra jutó épített lakások számát illetően Várpalotán. A megadott 2,8 lakás/1000 lakos értéket a modell 2 lakás/1000 lakosra csökkentené, miközben megfelelőnek tekinti a Balatonfüredre vonatkozóan megadott 9,2 és a Veszprémre megadott 1,4 lakás/1000 lakos értéket.

A modell már viszonylag erőteljesebb korrekciót javasol az 1000 lakosra jutó vendégéjszakák tekintetében. Az adatszerkezet alapján – tekintettel arra, hogy az adatszerkezet nem tartalmaz a balatonfüredi gyógyidegenforgalommal kapcsolatos változót – a modell közelítené egymáshoz a Balatonfüredre és Balatonalmádira megadott, 1000 lakosra jutó vendégéjszakák számát. Ennek keretében csökkentené a Balatonfüreden megadott 40.424-et 27.872-re, míg Balatonalmádi esetében növelné a megadott 15.401-et 19.876-ra.

Megjegyezzük, hogy a munkanélküliségre vonatkozó adatokat a városok szintjén nem sikerült illesztenünk az adatmodellbe. Ennek oka feltehetően az, hogy egy-egy foglalkoztatási központ munkapiacának területi kiterjedése adott esetben döntően csak magát a települést érinti, más esetekben viszont jelentős térségre terjedhet ki (mint Veszprém esetében). Hasonló a helyzet az ingatlanpiacnál is, ahol azonban a kínálati árat befolyásolják a településre jellemző sajátos ármeghatározó tényezők is.

A fentiek alapján ugyanakkor belátható, hogy a Veszprém megyei városokra összeállított adattábla, erre épülő modell a városok sajátosságait, egymást kiegészítő, komplementer funkcióit (megyei, idegenforgalmi központ, illetve kisváros) – az áttekintett módosítások mellett – koherens struktúráként kezeli. Ezt azzal erősíthetjük meg, hogy a modellel kiegészítettük Balatonfűzfő hiányos adatsorát és megfelelő eredményt kaptunk.

Balatonfűzfőre vonatkozóan ugyanis nem áll rendelkezésre a vendégéjszakák száma, ezért azt a modell segítségével becsültük meg. A modell „felismerte” Balatonfűzfő rendelkezésre álló további adatai alapján, hogy ebben a városban is meghatározó szerepe van az üdülésnek. A modell Balatonfűzfőn 1000 lakosra 15.896 vendégéjszakát jelzett előre, ami kifejezetten jellemző egy Balaton-parti üdülő-

településre. (Érdeemes lesz ezt az értéket a későbbiekben összehasonlítani a 2001. évi statisztikai adatokkal.)

A modell alapján figyelemre méltó, hogy a városok szintjén nem tekinthető kiugró értéknek a Veszprémre vonatkozóan megadott vándorlási különbözet. Ha nem is azonos mértékben, de 2000-ben a Veszprém megyei városokra inkább az elvándorlás volt jellemző. Herenden az 1000 lakosra jutó vándorlási különbözet majdnem megközelíti a veszprémi értéket, de figyelemre méltó volt az elvándorlás Tapolcáról, Zircről és Ajkáról is.

Ennek megfelelően tehát nincs szó veszprémi specifikumról, hanem a lakosság területi átrendeződését tapasztalhatjuk a Veszprém megyei városok egy részénél a területi szerkezet folyamatos átalakulásának keretében.

A modellt eredetileg azért dolgoztuk ki, hogy segítségével képet kapjunk a Veszprém megyei városok családiház áráiról, a városoknak az ingatlanpiac e szegmensében elfoglalt helyéről. Az adatgyűjtés azonban a kisebb települések esetében meglehetősen hiányos volt, míg a legtöbb adat Veszprémre vonatkozóan állt rendelkezésre. Ennek megfelelően a modell segítségével korrigáltuk a kiinduló adatokat, eredményként pedig kaptunk egy közelítő képet.⁵

A modellezésben az árak induló sorrendje a következő volt:

A települések rangsora a családiházak átlagos ára szempontjából, Ft/m ² – induló modell
1. Tapolca
2. Veszprém
3. Balatonfüred
4. Sümeg
5. Herend
6. Zirc
7. Ajka
8. Balatonalmádi
9. Pápa
10. Várpalota
11. Devecser

A modellezés alapján (a már bemutatott adatmodell felhasználásával) kaptuk a következő eredményt, ami jelen munka keretében elfogadható (egy célvizsgálat esetén persze célszerű több statisztikai adatot is feldolgozni.)

A települések rangsora a családiházak átlagos ára szempontjából, Ft/m ² – a modellezés eredménye
1. Veszprém
2. Tapolca
3. Balatonfüred
4. Zirc
5. Balatonalmádi
.
11. Várpalota

Az eredmények megerősítik a VESZPRÉM TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ⁶ c. dokumentációban foglaltakat, miszerint „A csökkenő tendenciájú népesség mellett a veszprémi ingatlanárak magasak. ... A magas árak – az általános dunántúli tendenciák mellett – az örökölt lakáshiánnyal, a szűkös ingatlankínálattal (különösen az építési telkek esetében), a gyors ütemben bővült diák- és oktatói létszámmal, a Honvédség igényeivel hozható összefüggésbe. Az ingatlanárak magas színvonala egyben azt is jelenti, hogy a városban jelentős kereslet mutatkozik az ingatlanok iránt... Mindebből következően – miként a stratégiai terv is megállapítja - a város fejlesztési célú lehetőségeiben az eddigiektől eltérő, új utat kell keresni.”

Ennek keretében javasolható

- „Lakásstruktúra javítása (minőség, választék, területelőkészítés, rehabilitáció).”
- „Terület-előkészítés: lakásépítési telkek kialakítása és hasznosítása, rehabilitáció a belső városrészekben. (A város belső területeit meg kell tisztítani az oda nem illő funkcióktól, hogy átadják a helyüket a színvonalas lakossági, üzleti, kereskedelmi és idegenforgalmi szolgáltatásoknak.)”

Összességében azt javasoljuk, hogy a város törekedjen a lakóingatlanok vonatkozásában a minőségi igények kielégítésére, a városban keletkező jövedelmeknek megtartására, sőt a jövedelmek vonzására.

⁵ A családiházak átlagos, négyzetméterre vetített árát településszinten az Interneten megjelent aktuális hirdetések alapján számoltuk ki.

⁶ Megbízó: Veszprém MJV Polgármesteri Hivatala, Tervező: Rosivall Tervező Iroda Kft.

A TERÜLETFELHASZNÁLÁS ALAKULÁSÁNAK TENDENCIÁI

Bár a területfelhasználásra vonatkozó részletes vizsgálatunk még nem zárult le, előzetesen az alábbiak állapíthatók meg Veszprém MJV területfelhasználásának az elmúlt években tapasztalható tendenciáit illetően.

LAKÓTERÜLETEK

A hatályos, 1993-ban jóváhagyott ÁRT-t az elmúlt években 14 RTT és több ÁRT módosítás érintette. A területfelhasználás módosítását érintő változások zöme, cca. 800 lakás számára irányozta elő a kertvárosias lakóterület kialakítását, kb. 40-60 hektár területen. Mindez évente átlagosan 150 új lakás számára készítette elő a szükséges területet.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

Az elgondolások szerint ebben a területfelhasználási kategóriában a leglényegesebb, a legnagyobb változást a város közigazgatási területén a Szentkirályszabadjai Repülőtér kettős hasznosítása jelentheti (polgári és katonai), amelyhez kapcsolódóan a tervezett tudományos és logisztikai park cca. 200 hektár átminősítését igényli mezőgazdasági és erdőterületből gazdasági területté.

A Körgyűrűn kívül, ahhoz szorosan kapcsolódva jelent meg a Tesco kereskedelmi területe, illetve ahhoz kapcsolódóan egy további jelentős nagyságrendű gazdasági terület jelent meg.

TENDENCIA

A szerkezeti átalakulás megítélésünk szerint az alábbi fontosabb tendenciákat hordozza:

- A Körgyűrű által körülzárt terület a hagyományos városmag kiterjedési térsége annyiban, hogy a belső gyűrű még a városrészeket összekapcsoló és nem elválasztó útvonal. Ezen a területen elsősorban a lakóterületek bővülése tapasztalható.
- A Körgyűrűn kívül az arra alkalmas területeken pedig a területfelhasználás szempontjából a gazdasági funkció térnyerése tapasztalható.

Az előző tendencia alapján figyelmet érdemel az Északi Iparterület a szerkezeti elhelyezkedés és nagyságrend miatt (meghaladja a 200 hektárt) annyiban, hogy itt a térség alkalmassága miatt csak hosszabb távon számíthatunk lényeges változásra a területfelhasználásban.

KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Veszprém város közlekedési koncepciójának legutóbbi felülvizsgálata 2000. júniusában készült el. Az azóta eltelt időszakban nem következett be jelentős változás a város közlekedésfejlesztési elgondolásaiban.

A VÁROS KÖZLEKEDÉSI SZOKÁSAIBAN VÁRTHATÓ VÁLTOZÁSOK

A demográfiai tanulmány szerint a városi lakosság lélekszámának stagnálása, vagy kismértékű csökkenése várható a következő évtizedekben. Megfigyelhető az a tendencia, hogy a lakosság egy része az agglomerációban fekvő községekbe, falvakba költözik. Közlekedési szempontból ez azt jelenti, hogy a motorizációs szint általános mértékű emelkedése mellett, a város és környező községei között a közlekedési igények jelentősen meg fognak nőni, mivel a kiköltözők nagy része továbbra is a városban fog dolgozni, illetve bevásárolni. Mind a közúti forgalom növekedésére, mind a tömegközlekedési utasszám növekedésére számítani kell az elkövetkező években.

A közlekedésfejlesztés stratégiai céljai között az alábbiaknak is szerepelni kell:

1. az egyéni közlekedés egyre növekvő igényeinek teljes kiszolgálása helyett az egyéni és tömegközlekedés arányának javítása a tömegközlekedés javára, a tömegközlekedés minőségének javításával.
2. a környezetminőség szempontjainak figyelembe vétele, annak javítása, különös tekintettel a jelenleg igen hátrányos helyzetben lévő városközpont területére (kisebb forgalom, teherforgalom minimalizálása, forgalomcsillapítás, a belvároson kívüli parkolási lehetőségek biztosítása),
3. olyan forgalomtechnikai, illetve forgalomirányítási megoldások bevezetése, amelyek a gyalogosforgalom elsőbbségét és biztonságát szolgálják,
4. bármely, várhatóan jelentős forgalmat generáló intézmény, beruházás megvalósítása előtt közlekedési vizsgálatot kell végezni, hogy pontosan megállapítható legyen a tervezett létesítményhez kapcsolódó, szükséges közlekedési beruházás típusa és nagysága,
5. amennyiben helyhiány, vagy finanszírozási nehézségek miatt nem kerülhet sor nagy fajlagos költséggel megvalósítható utépítésekre, forgalomtechnikai, forgalomirányítási megoldásokkal, valamint a legújabb telematikai eszközök alkalmazásával kell a forgalombiztonságot és az úthálózat kapacitását növelni.

KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Veszprém kedvező helyzetű város, két népszerű idegenforgalmi térség között (Balaton és Bakony vidéke), az országos úthálózat egyik kelet-nyugat irányú tengelyén (tervezett gyorsforgalmi tengely) helyezkedik el.

A 8. sz. főút biztosít kapcsolatot az M7 autópályától Székesfehérváron át kelet felé, Körmend és a nyugati határ irányába nyugat felé. A 8. sz. elsőrendű főút Székesfehérvár és Veszprém között több szakaszán 2x2 forgalmi sávval kiépített, jelentős teherforgalmat bonyolít le. Jelenleg folyik a teljes említett szakasz 2x2 forgalmi sávos keresztmetszetűvé kiépítése, amelyet a tervek szerint az útszakasz autóúttá nyilvánítása fog követni.

Döntés született a tervezett M8 autópálya vonalvezetéséről is. A kérdéses északi, illetve déli vonalvezetés közül a déli nyomvonal valósul majd meg, mert a közeljövőben autóúttá átépítendő 8. sz. főút ki tudja szolgálni a Székesfehérvár és Veszprém közötti forgalmat, míg az M8 autópálya a Balaton északi partján haladó 71. sz. főutat is részlegesen tehermentesíti. A 2303/2001.(X.19.) sz. Kormányhatározat szerint az M8 autópálya az ország keleti felét köti össze a nyugati határral, a tervezett dunaújvárosi hídon keresztül. A nyomvonal a híd után a Balatontól északra, Veszprémtől délre fog haladni. A Dunaújvárosnál épülő hídnak 2006-ig el kell készülnie és 2008-ig meg kell kezdeni a dunaújvárosi híd és a Veszprém közötti szakasz építését. Az elkészült tanulmánytervek szerint az M8 első ütemében a Duna-híd és Veszprém déli gyűrűjének Tapolcai úti csomópontjáig valósul meg, 2x1 sávos útként.

Veszprém szempontjából fontos, hogy a városi úthálózat több csomóponton kapcsolódjon a tervezett gyorsforgalmi úthoz, hogy a bekötőutak akadálymentesen lebonyolíthatóak a várhatóan jelentős forgalmat.

A város jelenlegi észak-kelet irányú közúti kapcsolata a Győr felé vezető 82. sz. főút, amely gyorsforgalmúvá átépítése, illetve kiváltása nem szerepel a 15 évre tervezett kormányprogramban. A megyei területrendezési tervben ki van szabályozva egy, a 72. sz. főút és a 82. sz. főút között kapcsolatot teremtő útvonal, amelynek

megvalósítása nem várható a közeljövőben. Ez az útszakasz tehermentesíteni tudná az észak-dél irányú közúti forgalom alól a környűrű 8. sz. és 82. sz. főutak közötti részét.

A Szentkirályszabadja melletti repülőtérre és kapcsolódó területeire jelenleg készülő településrendezési tervben felmerült a tervezett átkötés nyomvonalának nyugat felé eltolása, a tervezett tudományos és ipari park kiszolgálásának javítására. A településrendezési terv jóváhagyásától függően, a megyei terv módosításra szorul, de a Város szempontjából a javasolt nyomvonal-módosítás nem teremt előnytelenebb helyzetet.

Veszprém és a jelentős idegenforgalmat vonzó Balaton környékének közúti kapcsolata három útvonalon keresztül biztosított (Balatonalmádi út, 73. sz. főút és Tapolcai út), ez kedvező helyzetet teremt arra, hogy a város kihasználhassa a Balaton közelségét, az idegenforgalomból adódó előnyöket.

A VÁROS BELSŐ ÚTHÁLÓZATA

A várost országos szinten is egyedülálló, teljes külső gyűrű veszi körül. A város fő úttengelyén mégis a nagy forgalom, a torlódások jellemzőek. Ennek egyik oka, hogy az átmenő forgalom egy része még mindig a városon való áthaladást részesíti előnyben, a hosszabb elkerülő út helyett. A másik ok, hogy a főtengely (Budapesti út - Brusznai utca – Dózsa Gy. út – Pápai út) mentén sok, jelentős forgalmat generáló intézmény, kereskedelmi egység helyezkedik el (pl. színház, kórház, bevásárló utca, hotel, stb.).

A város sajátos topográfiai viszonyai miatt a jelenlegi úthálózat csupán nagy fajlagos költségű beruházásokkal fejleszthető jelentősen.

KELET-NYUGAT IRÁNYÚ KAPCSOLATOK

A városi főtengely és a környűrű északi része között nincs összefüggő, közvetlen kelet-nyugat irányú közúti kapcsolat a Jutasi út és a Fenyves utca között. Az előző általános rendezési tervben kiszabályozott, a Jutasi lakóteleptől induló, az Avar utcával párhuzamosan haladó, Pápai útnál végződő új útkapcsolat továbbra is szükséges, megvalósítása egyre sürgetőbb. A tervezett útvonal hídon keresztezi a Séd patak völgyét. A településrendezési terv keretén belül forgalmi vizsgálat és előrebecslés is készül, amelyben pontosan kimutatható lesz az útvonal szükségessége, ütemezése a növekedő forgalom hatására.

A déli városrészben a Cholnoky utca – Cserepes utca - Stadion utca nyomvonala szolgálja ki a terület kelet-nyugat irányú forgalmi igényeit.

ÉSZAK-DÉL IRÁNYÚ KAPCSOLATOK

Mind az északi, mind a déli városrészben több észak-déli irányú útvonal létezik, de egy kivételével mindegyik a városközpontból indul.

Új észak-déli irányú kapcsolat kiépítésére igény, illetve lehetőség van a 73. sz. főút és az Almádi út közötti, külső útgűrűn kívül elhelyezkedő terület kiszolgálására, amely jelenleg intézményi tartalékkerületként van kijelölve. Amennyiben nagy forgalmi igényt generáló funkciók költöznek ide, a Jutasi út és a terület közvetlen kapcsolatát biztosítani kell, mert a vasútállomás, valamint a nagy lakosságú Jutasi lakótelep között várhatóan generálódó forgalmat nem megengedhető a már most is telített főútvonalakon és csomópontokon át vezetni. A tervezett új útszakasz a Cserepes utcától indul és egy meglévő felüljáró alatt keresztezi a környűrű déli szakaszát az Almádi út és Füredi utca között.

FORGALOMCSILLAPÍTÁS A VÁROSKÖZPONTBAN

A városközponton áthaladó, vagy oda irányuló nagyarányú forgalom jelentős környezeti terheléssel jár és a nagyarányú gyalogosforgalom biztonságát is veszélyezteti. A jelentős forgalomvonzó létesítmények elhelyezkedése miatt nem várható a városközpont forgalmának jelentős csökkenése, de a forgalomcsillapítás eszközeivel törekedni kell a sebesség csökkentésére, valamint a felesleges üzemanyag-fogyasztás és káros anyag-kibocsátás minimalizálására. Forgalmi vizsgálat elkészítése javasolható néhány jelzőlámpás csomópont forgalomirányításának megváltoztatására, körforgalommá való átépítésére. A körforgalmakban a forgalom-lefolyás folyamatosabb, mint jelzőlámpás forgalomirányítás esetén, de csupán megfelelő geometriai feltételek és forgalmi arányok megléte esetén javasolható.

TÖMEGKÖZLEKEDÉS

A város életében a közhasználatú autóbuszjáratok jelentős szerepet töltenek be mind a távolsági- és helyközi, mind a helyi közlekedésben.

Helyközi autóbusz-közlekedés

A helyközi járatoknak egyrészt a környező településekről a naponta ingázók forgalmát, másrészt a megyeszékhelyen található intézményrendszer eseti elérhetőségét kell szolgálnia. Ehhez alapvetően szükséges, hogy az „agglomerálódó” településekről megfelelő járatsűrűséggel közlekedő autóbuszok biztosítsák a munkába járók eljutását, valamint hogy a megye összes településéről lehetőség szerint közvetlenül, ill. maximum egy átszállással a lehető legrövidebb idő alatt elérhető legyen a megyeszékhely. A városlakók városon kívülre költözésével még inkább megnövekedik a helyközi tömegközlekedés szerepe.

A helyközi forgalomban szintén jelentős feladat a Balatonnak, mint a térség idegenforgalmi bázisának tömegközlekedési feltárása, hiszen a nyári időszakban a veszprémi nevezetességek alternatív programlehetőségeket nyújtanak az üdülővendégek számára, valamint a kereskedelmi létesítmények forgalma is jelentős mértékben megnő. Ez esetben a megfelelő színvonalú tömegközlekedési szolgáltatások biztosításával a város úthálózatát ezektől a lökészerűen érkező forgalmi terhelésektől mentesíteni lehetne.

Helyi autóbusz-közlekedés

A helyi tömegközlekedésben fő célként az egyéni közlekedéssel szembeni prioritást kell megvalósítani. Ez egyrészt a már ma is megfelelően kialakított és összehangolt vonalhálózattal, illetve járatsűrűségekkel, az utazáskényelem növelésével, másrészt az egyéni- és a tömegközlekedés között utazási időkből jelentkező különbségének lecsökkentésével valósítható meg.

A jövőben várható úthálózat-fejlesztésekkel párhuzamosan (elsősorban a kelet-nyugati irányú hálózati elemek kiépítésével) az egyes településrészek közvetlen kapcsolata a vonalhálózat bővítésével, illetve átalakításával megvalósítható, ez a városközpont tehermentesítését is szolgálja. A beavatkozások során a jelenleg igen kedvező lefedettségi mutató megtartását (lehetőség szerint további javítását) szem előtt kell tartani.

Régóta probléma az autóbusz-állomás helyzete, mivel jelenlegi területe már szűknek bizonyul, az állomás zsúfoltsága sem a biztonságos közlekedést, sem rendszerének áttekinthetőségét nem teszi lehetővé. A megoldás a jelenlegi -egyébként igen értékes központi - terület bővítése, vagy az állomás teljes áthelyezése lehet. Meg kell említeni azonban, hogy a helyközi forgalom számára az intézmények elérhetősége a jelenlegi állapotban igen jó, az áthelyezés esetén hasonló tulajdonságú területet javasolt kijelölni az új autóbusz-állomás számára. (Már javaslat készült a Budapesti úttal párhuzamos Nap utca melletti terület kereskedelmi területként, valamint autóbusz-pályaudvarként való hasznosítására.)

Kerékpáros közlekedés

A város domborzati adottságai miatt kevés igény mutatkozott a munkába járási és ügyintézési célból való kerékpározásra. Egyre nagyobb az igény viszont a szabadidős, turisztikai kerékpározásra. A Balatonalmádi úttal párhuzamosan megépült Szentkirályszabadjáig egy kerékpárút, amely a Balaton kerékpárút-hálózatához biztosít kapcsolatot.

További célként javasolható kitűzni a Bakony és a Balaton térségének összekapcsolását kerékpárút-hálózattal Veszprémen keresztül, a kerékpáros idegenforgalmat kiszolgáló létesítmények (szállás, szerviz) megvalósításával együtt.

Gyalogos közlekedés

A városközpont területén koncentráló intézmények miatt a gyalogosforgalom a Belvárosban a legjelentősebb. A sétálóutcában (Kossuth L. utca) akadálytalanul haladhatnak a gyalogosok, de az Erzsébet sétány és a Vár közötti gyalogos főirány keresztezi a nagyforgalmú Brusznai utcát és a parkoló autókkal is állandó konfliktushelyzetek alakulnak ki.

A stratégiai célok között is felsorolt célkitűzés (a gyalogosforgalom biztonságának, illetve elsőbbségének biztosítása a városközpontban) megvalósítása a legfontosabb feladat a gyalogos közlekedés területén. További gyalogos zónák kialakítása is javasolt a városközpont területén, de mindenképpen megfelelő forgalmi, parkolási vizsgálatok elvégzése, városközponton kívüli parkolási területek kijelölése szükséges a megvalósítás előtt.

Parkolás

A városközpontban jelentkező parkolási igények helyenként aránytalanul meghaladják a rendelkezésre álló parkolási lehetőségek mértékét. A területen bevezetett automatás parkolási rendszer elősegíti a rövidebb idejű

parkolások elterjedését (gyorsabb a gépjárművek „forgása” a parkolóban), de még mindig további parkolóterületek kijelölése szükséges.

A városközpont környezeti helyzetének javítása, a gyalogosforgalom biztonságának növelése és a tömegközlekedés prioritásának biztosítása érdekében az új parkolási területek, illetve igény és lehetőség szerint parkolóházak helyének kijelölése a városközponton kívül, annak szélén javasolható. Amennyiben megfelelő mennyiségű, külső parkolóhely áll rendelkezésre, de az intézmények, idegenforgalmi létesítmények még gyaloglási távolságon belül elérhetőek, valamint a külső parkolóhelyeken alkalmazott parkolási díjak jelentősen alacsonyabbak a belső parkolóban fizetendő díjaknál, a városközpontba érkező forgalom nagyságának csökkenése érzékelhető lesz.

VASÚTI KÖZLEKEDÉS

A települést érintő Székesfehérvár-Boba-Celldőmölk-Szombathely hazai törzshálózati fővonal Veszprém kapcsolatai mellett a Dunántúl egyik legfontosabb kelet-nyugati irányú vasúti tengelyét jelenti. A távlati elképzelésekben szerepel az ún. grazi fővonal szerepének visszaállítása, miszerint a Szombathely-Szentgotthárd kapcsolat korszerűsítésével, valamint a vonal teljes hosszán a második vágány kiépítésével a jelenlegi vasútvonal A1 kategóriájú nemzetközi törzshálózati szerepet fog betölteni. A közelmúltban megépült szlovén kapcsolatnak köszönhetően (a vonalhoz közvetlen kapcsolatot jelentő bobai deltavágány várhatóan a későbbiekben fog megvalósulni), valamint a már említett második vágány megépítésével mind a személy-, mind az áruszállítás terén a forgalom növekedésével kell számolni.

További két mellékvonal is érinti a települést, melyek közül a Győr–Veszprém vasútvonal szerepének erősítése mindkét megyeszékhely szempontjából fontos, azonban a Bakonyon való átvezetés csak a vonal villamosítását teszi lehetővé, a második vágány építése nehézségekbe ütközik. A Lepsény-Veszprém vonal elsősorban a nyári idegenforgalom idején bonyolít le jelentősebb személyforgalmat, az egyéb időszakokban mind áru-, mind személyszállítás terén jelentéktelen forgalmú.

Veszprém szempontjából a vasútvonal igen kedvezően, a település északi határán halad át, ez azonban szükségessé teszi a településközponttal és az egyéb városrészekkel való tömegközlekedési kapcsolat fenntartását, valamint az idegenforgalom számára a balatonparti területek elérhetőségét is. Erre a térségben több ponton is vannak elképzelések, amelyek főként a felszámolt vonalak visszaépítésével, illetve kapcsolatuk pótlásával foglalkoznak. Legerősebb ezek közül a Hajmáskér - Balatonfűzfő vasútvonal visszaépítése, de érdemes lehet foglalkozni az egykori Veszprém-Balatonalmádi kapcsolat helyreállításával is, akár kisvasút jelleggel is.

VÍZI KÖZLEKEDÉS

A város földrajzi helyzetéből következően vízi közlekedés nincs a városban.

LÉGI KÖZLEKEDÉS

A Veszprémtől dél-keleti irányban, Szentkirályszabadja község mellett elhelyezkedő, jelenleg katonai helikopter bázisként hasznosított repülőtér a 2107/2001 (V.16.) Korm. Rendelet 3. pontja alapján „kettős hasznosítású, nyilvános katonai-polgári repülőtérként, a honvédelmi miniszter felügyeleti jogát megtartva, közös használatú repülőtérként üzemeltethető”.

A város szempontjából is nagy jelentőségű ez a döntés, mivel az idegenforgalom fejlődése a repülési forgalom (kisgépek közlekedése) növekedését is jelenti, amelyből a városnak (a repülőtérhez való közelsége miatt) előnye származhat.

A repülőtér melletti területre készülő településrendezési tervben tudományos park, ipari park, raktárbázis, EXPO terület kialakítása szerepel. A területet egy Hajmáskérről kiinduló iparvágány szolgálná ki, amely egy RO-LA terminálhoz is kapcsolódna.

A repülőtér és környékének fejlesztése a város számára számtalan előnnyel, haszonnal járna, gazdasági, turisztikai versenyhelyzetét javítaná és a befektetői tőke növekedését eredményezné.

ZÖLDTERÜLET ÉS KÖRNYEZETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

ZÖLDTERÜLET, ZÖLDFELÜLET FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A meglévő zöldfelületek megóvása:

1. Nyilvántartási és adatszolgáltatási rendszer (**zöldfelületei kataszter**) kidolgozása. A kataszternek írásos és térképi részekből kell állniuk. Az anyagnak tartalmaznia kell a zöldfelületek területi adatait, növényállományának összetételét és állapotát, a zöldfelületekhez tartozó művi elemeket és állapotukat (burkolatok, utcabútorok, közvilágítás elemei, stb.), valamint a zöldfelület fenntartására vonatkozó adatokat.
2. A zöldfelületi kataszter alapján meg kell határozni a **zöldfelületek eszmei értékét**. Az érték meghatározás során figyelembe kell venni az úgynevezett **műszaki értéket** (létesítési költség), **helyi értéket** (mennyire értékes az adott zöldfelület az adott helyen), **idő tényezőt** (a 50 éves fa pótlásához 50 év szükséges) és **egyedi értéket** (unikalitás és általánosság kérdését). A megállapított eszmei értéket zöldfelületi kataszterben is szerepeltetni kell.
3. A zöldfelületek igénybe vételekor, károsításakor, vagy megszüntetése estén az eszmei értéket érvényesíteni kell, ezt az összeget a környezetvédelmi alapon belül a zöldfelületek fejlesztésére kell fordítani.
4. Minimálisra kell csökkenteni, főleg a belvárosi területeken, a zöldfelületek felszámolásával illetve területük jelentős csökkentésével járó további beépítéseket.
5. Korlátozni kell a zöldfelületek rendeltetéstől eltérő használatát, pl.: reklámhordozók elhelyezését illetve olyan rendezvények lebonyolítását, amely azok nagymértékű túlhasználatahoz vezet.
6. Komplex módon kell védeni a meglévő növényállományt a szándékos rongálástól valamint a kedvezőtlen klimatikus és talajviszonyoknak az urbanizált környezetben hatványozottan jelentkező káros hatásaitól. A komplexitás azt jelenti, hogy a védelemnek ki kell terjednie a hagyományos védelem (parkőr, kerítés, stb.), a hatósági védelem (pl.: bírságolás) és a megelőző védelem (pl.: tudatformálás, nevelés) területeire egyaránt.

Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztésével kapcsolatos feladatok:

Felül kell vizsgálni a város jelenlegi **zöldfelületi koncepcióját**, meg kell határozni a város **zöldfelületi rendszerének** alapjait, alakításának legfontosabb lépéseit. Felül kell vizsgálni a zöldfelületek szerepét és funkcióját az alábbiak figyelembevételével:

- Település szerkezetben és település fejlesztésében betöltött szerep
- Városkép alakítása szempontjából kiemelt fontosságú zöldfelület.
- Idegenforgalmi szempontú fontosság.
- Általában a környezet, a belvárosi részekben kifejezetten a lakókörnyezet minőségének javításában betöltött szerep.
- A hiányos vagy hiányzó funkciók betöltésére való alkalmasság, fejleszthetőség.
- A terület gazdaságos és szükséges mértékű fenntarthatóságának szempontjából.

A zöldfelületek hosszabb távú csökkenésével párhuzamosan a **zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztése** szükséges.

- Gondoskodni kell arról, hogy a **város átszellőzési folyosói** ne épüljenek be, azokban az átszellőzést biztosító zöldfelületek megmaradjanak és még hatékonyabban funkcionáljanak.
- A városi kertészet új területre való költöztetése szükséges a jelenlegi terület városközponti beékelődése miatt. A régi területet lehetőleg jelentős zöldfelülettel rendelkező intézményi területként javasoljuk kialakítani.
- Egyes **régen bezárt temetők** (Ady E. úti szovjet hősi temető, Mártírok úti szovjet hősi temető) **áttelepítése** területének legalább részbeni zöldfelületként való hasznosítása.
- Egyes részben vagy teljesen lezárt temetők értékes sírokkal és növényállományukkal együtt hosszabb távon **kegyeleti parkként való megőrzése** (Petőfivárosi temető, Alsóvárosi temető).
- A **Dózsvárosi temető bővítése** a volt német katonai temető területével, ezzel a temető használatának meghosszabbítása.
- A város számára **új temető terület kijelölése**, mivel a jelenleg meglévő területek kb 10 évig elegendőek.
- Az **állatkert területének bővítése** szükséges, melyhez legalább 10 ha, a jelenlegivel szomszédos területet igényel. van szükség.

- Szükséges a meglévő sportolási létesítmények megtartása a jelenlegi összefüggő területekkel. A fejlesztés területén egy többfunkciós, a város sportegyesületeinek színvonalához méltó **sportcsarnok**, valamint egy fedett, versenyek rendezésére is alkalmas **uszoda létesítése** szükséges.
- A felszámolt dögkutak miatt egyre jelentősebbé vált a gyepmesteri telep. A **gyepmesteri terep bővítése** elkerülhetetlen, mivel bővíteni kell a karanténzóna férőhelyek számát is.
- A jobbára védelmi és turisztikai rendeltetésű, a **város belterületén lévő erdők megőrzése**. Felújításuk során a tájban honos lombos erdők kialakítására kell törekedni a monokultúrás fekete-fenyvesek helyett.
- Városi parkként kell rehabilitálni és fejleszteni a **Séd-patakot** és a környékén lévő **volt vidámparki** területet, a **Benedek-hegy két oldalán** elterülő zöldfelületeket.
- A városképet alakító beruházásokhoz (gazdasági területen, vegyes területen, közlekedési területen, zöldterületen) engedély köteleessé kell tenni a **kertépítészeti terveket** is és azok megvalósítását is időhatárhoz kötötten, számon kell kérni (pl.: használatba vételi engedély kiadása). A szakszerű kialakítás érdekében ellenőrizni kell, hogy a zöldfelületi terveket zöldfelület tervezői jogosultsággal rendelkező személy végezze. Önkormányzati beruházás esetén a fenntartóval is jóvá kell hagyatni a készülő terveket.

Táj- és természetvédelemmel, a tájpotenciál növelésével kapcsolatos feladatok:

- A város területének erdősültsége a területi kimutatások szerint 32,6%-os, de mivel az úgynevezett „lőtéri területen” 700ha minimális erdei állománnyal is alig rendelkezik, így a tényleges erdő borítottság 27% körüli. Ez azt is jelenti, hogy az említett 700 ha terület **erdősítése** szükséges. Lehetőség szerint az újra erdősítést tájhozsa lombos fafajokkal kellene megoldani. Az erdősítésre javasolt területek: Papodi területek, a márkói Nagy-mező (volt lőtér területe), Tekerés-völgy és Betyár-csárda közötti terület, repülőter környékén a Romkút-Gondolai területen, hajmáskéri határ menti legelőterületek.
- Szükséges a város környéki erdőkben a **lombhegy arány javítása**, elsősorban a lombos erdők telepítése és a fokozott tűzveszélyt is jelentő fenyvesek fokozatos cseréje során.
- A közel 40 ha-nyi **önkormányzati tulajdonú erdőterületek** megfelelő kezelésének anyagi és személyi feltételeinek rendezése.
- A **mezőgazdasági területekkel** kapcsolatosan az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:
- Le kell határolni azokat a területeket, ahol a termőhelyi adottságok és lehetővé teszik a és indokolják mezőgazdasági termelés tartamos fenntartását.
- Meg kell határozni azokat a mezőgazdasági területeket, ahol a vízbázis-védelmi szempontok érvényesítése szükséges, ahol a környezeti hatásvizsgálat, és azt követő környezetvédelmi beruházások elvégzése, illetve környezetvédelmi intézkedések betartása mellett lehet a termelési tevékenységet folytatni (pl.: Csatár hegyi kiskertek).
- Körül kell határolni azoknak a városkönyéki zárt vagy nyílt sziklagyep társulásoknak a területeit, amelyek városképi, tájképi, erózióvédelmi vagy a bennük megtalálható értékes növény és állatvilág miatt jelentősek, és a jelenleginél fokozottabb védelemre, tartós megőrzésre méltóak.
- A korábbi lezárt hulladéklerakó területének újbóli erdősítése.
- Meg kell vizsgálni, hogy a város területén lévő **természeti értékek** egy részét nem lenne célszerű **helyi védelemben** részesíteni.
- A város környéki, látogatott magánerdők támogatása, idegenforgalmi potenciáljuk szinten tartásának, növelésének elősegítése (sétautak gondozása, pihenők rendbetétele és fejlesztése, stb.).
- Célszerű az új épületeknél, létesítményeknél a tájba illesztés vizsgálata is. Fokozottabb figyelmet kell fordítani arra, hogy ezek az építmények milyen látványt nyújtanak a város nevezetesebb pontjairól, a városba vezető főbb útvonalakról. A létesítményeknél a takarófásítás, homlokzatok növényesítése és tetőkertek kialakítása is sokat segítené mind tájképi, mind ökológiai szempontból.
- A város területére el kell készíteni az egyedi tájérték katasztert a meglévő műszaki irányelvek alapján.

KÖRNYEZETVÉDELMI, KÖRNYEZET - FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

A város fejlesztése szempontjából kiemelten fontos, a megfelelő környezeti minősége biztosítása. Egyes környezetminőségi paraméterek bizonyos fejlesztéseket korlátoznak, illetve más, elsősorban környezetvédelmi fejlesztéseket pedig megkövetelnek a településtől. Veszprém esetében egy igen jelentős és talán meghatározó fontosságú kérdés a város területi elhelyezkedése. A város jobbára nyílt karsztos területen fekszik, és e karsztban lévő vízkészletek biztosítják a város és környékének ivóvízellátását. A karsztos területeken a felszíni vizek könnyen bejuthatnak a karsztba, és elszennyezhetik az ivóvízkészletet, ezért ennek megakadályozása és biztonságban tartása stratégiai fontosságú a város számára.

A **felszín alatti vízkészletek védelmével** kapcsolatos legfontosabb feladatok:

1. Fontos a város négy **vízbázis** (Séd-völgyi, Aranyos-völgyi, Kádártai, Gyulafirátói) **védőterületi határainak véglegesítése** és pontosítása a telekhatárokhöz igazítása.

2. **Felül kell vizsgálni a Veszprémi északi iparterület rendezési tervét** és a terület hasznosítását, mivel az B jelű hidrogeológiai védőterületre esik, ahol az ipartelepítés csak korlátozásokkal lehetséges.
3. A vízbázisok hidrogeológiai védőterületén lévő potenciális szennyező forrásokat számba kell venni és intézkedési tervet kell készíteni ezen létesítmények szennyezési kockázatának csökkentésére, illetve ütemezett áttelepítésére, megszüntetésére.
4. Szükséges a **Kádartai vízbázis** galériáinak vízminőségének további javítása. Elsősorban a **potenciális szennyező források feltárása** (Geleméri-fennsík illegális hulladéklerakásai) valamint ismert szennyezők megszüntetése pl.: Dominál Kft. szarvasmarha telepe.
5. A jövőben létesülő **Tekeres-völgyi vízbázis védelme** érdekében a Csatárhegyi kiskertes és üdülőterületen, valamint Nemesvámos területén fel kell számolni a szennyvizek szikkasztását.
6. A **Séd-patakot fokozottabban kell védeni** a meglévő és potenciális szennyezőktől, mivel az kölcsönösen hatással van a kasztvíz készletekre, és jelenlegi vízminősége III-V. osztályú minősítésű valamennyi minőségi paraméter tekintetében.
7. Fontos feladat a város **100%-os csatornázottságának elérése**. Ennek megfelelően csatornázni kell a Szabadság lakótelepet és a belvárosi, még csatornázatlan területeket.
8. Meg kell vizsgálni az **egyesített csatornarendszerrel** kiépített területen az **elválasztott rendszerre való áttérés** lehetővé tételét. A csapadékvizek befogadója a Séd patak, de ide is célszerű bizonyos hordalékfogók és kezelők beépítése az esetleges szennyezések csökkentésére.
9. A telephelyek engedélyezési eljárásainál figyelembe kell venni a vízbázis védelmi szempontokat. A meglévő telephelyek esetében a potenciális szennyezést jelentő tevékenységeknél fokozottabb ellenőrzés és szigorúbb előírások betartatása szükséges.

Veszprém az ország városi közül a tiszta levegőjű városok közé tartozik. A vizsgált **levegőminőségi** komponensek többségében a levegő minősítése a legjobb tiszta minősítésű, az ülepedő por és szálló por tekintetében kedvezőtlenebb megfelelő illetve a megfelelő és szennyezett minősítés határán van. A városi levegőminőség javítása elsősorban ezen komponensek koncentrációinak csökkenésére kell, hogy irányuljon.

1. Meg kell vizsgálni a **városi és városhoz közeli azon területeket**, amelyek alkalmasak **erdő telepítésére**, és ott az erdősítést el kell kezdeni.
2. Elsősorban az **iparterületeken** szigorúbban be kell tartatni a rendezési tervekben előírt zöldfelületi arányok megtartását, illetve **fásítások megvalósítását**.
3. Nagyobb gondot kell fordítani az **utak és utcák rendszeresebb takarítására**.
4. Törekedni kell a vezetékes **gázhálózat további kiépítésére** és a lakosság gáztüzelésre való áttérésének segítésére.
5. Szükséges a jelenlegi közúti hálózat szerkezetének javítása, a **belső körgyűrű továbbépítése, az észak-déli tengely szerepének felülvizsgálata**.
6. Támogatni kell mind a tömegközlekedésben, mind a magánforgalomban a környezetet jobban kímélő járművek üzemeltetését, a meglévő. **járműpark emissziójának** fokozottabb **ellenőrzését**.
7. Szükséges mind a meglévő, mid a tervezett üzemi létesítményeknél az emissziók alakulásának fokozottabb követése az önkormányzatnál is. Néhány egyedi emissziómérés elvégzése is szükséges.

Zaj és rezgésterhelés terén kedvező helyzetűnek tekinthető a város. Ilyen jellegű lakossági panaszok az utóbbi években nem voltak. Határértéket meghaladó környezeti terhelés a nagy forgalmú utak és vasutak mentén elhelyezkedő épületeknél tapasztalható.

A zajterhelés csökkentésére az alábbi beavatkozások célszerűek:

1. A város közlekedésének átszervezése célszerű, mivel több helyen is regisztráltak határértéket meghaladó mértékű zajterhelést. Ezek a területeken (Budapest u.-Brusznai u.-Óvári u.-Dózsa Gy. u.-Pápai út, belső körgyűrűből a Haskovo utcai és a Cholnoky utcai szakasza) a **zajterhelés csökkentése** szükséges, esetlegesen utólagos műszaki zajvédelem létesítésével.
2. Az **új tervezésű utaknál** (pl.: belső körgyűrű további szakaszai, észak-déli tengely) fokozottan figyelni kell az újonnan létesülő utak melletti **zajterhelési értékek betartásáról**. Ezen utaknál más megoldás hiányában zajvédő létesítmények (zajvédő fal, töltés, növényzár) létesítése is szükséges.
3. Az **útburkolatok** megfelelő **karbantartása, minőségi cseréje** is segíthet egyes helyeken a zajterhelés csökkentéséhez.
4. A katonai repülőtér kettős használatúvá alakítása során fokozottan figyelembe kell venni, hogy a **repülőtér a zajvédelmi** szempontból érzékeny területeket (lakóterületek, oktatási intézmények) ne terhelje a határértéket meghaladó zajjal. Mind a felszálló irányok, mind a műveletszámok és azoknak időpontjainak meghatározása során célszerű ezeket a szempontokat figyelembe venni.
5. Az ipari jellegű vállalkozások lehetőleg a meglévő, zajvédelmi szempontból kedvező elhelyezkedésű ipartelepeken létesüljenek. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor a jogszabályokban előírt **védőtávolságokat be kell tartani**.
6. Az új létesítmények építése során az **építési zajhatásokkal** is számolni kell, ezért az építési munkák ütemezése során és az építés engedélyezésekor intézkedni kell a területen még elviselhető és a jogszabályokban megengedett zajterhelések betartásáról.

A **hulladékgazdálkodás** elsődleges célja a hulladékok által okozott környezetszennyezés minimálisra csökkentése, azáltal, hogy a lehető legnagyobb mértékben felhasználásra és újrahasznosításra kerülnek a keletkező anyagok. Veszprém szennyeződés szempontjából igen érzékeny területen található, így a hulladékkal kapcsolatos feladatok a környezet megóvása miatt még fokozottabb figyelmet igényel.

Kommunális és nem veszélyes termelési hulladékok terén az alábbi fontos fejlesztések szükségesek:

1. Hosszabb távon egy új **regionális hulladéklerakó létesítése** szükséges valahol a térségben, melynek elhelyezésénél a környezeti adottságokat fokozottan figyelembe kell venni.
2. Vizsgálni kell a város környékén egy **törmeléklerakó kialakításának lehetőségét** (elsősorban építési törmelékek elhelyezése céljából).
3. A meglévő hulladéklerakó területén **komposztálótelep megvalósítása** szükséges a szelektíven gyűjtött szerves anyagok újrahasznosíthatóvá tételéhez.
4. A szelektív hulladékgyűjtés fejlesztéséhez a városban több kisebb méretű **szelektív hulladékgyűjtő udvar létesítése** szükséges.

Veszélyes hulladékokkal kapcsolatos fontosabb javaslatok:

1. Az önkormányzatnál is ki kell alakítani annak lehetőségét, hogy a város területén képződő veszélyes hulladékokkal kapcsolatban naprakész adatokkal rendelkezessen. Az önkormányzat is tartsa számon a keletkező helyeket, anyagfajtákat, üzemi gyűjtőhelyeket és azok állapotát.
2. A **lakosságnál képződő veszélyes hulladékok** rendszeres vagy időszakonkénti **begyűjtéséhez** megfelelő háttérleléstímenyeket (begyűjtőhely, hasznosító stb.) kell létrehozni és biztosítani.
3. A lakosságnál képződő állati hullák megfelelő elhelyezéséhez a **gyepmesteri telep bővítése** szükséges.

ÖSSZEFOGLALÓ

A környezetalakítási (környezetvédelem, tájvédelem, zöldfelületek) szempontjából az alábbi területigényes fejlesztések igényeit szükséges a településszerkezeti tervben rendezni.

Környezetvédelmi szempontból szükséges a jelenlegi Cseri murvabányában működő hulladéklerakó területének bővítése, ami néhány éves távlatban megoldást jelent a hulladékok megfelelő ártalmatlanítására. A bővítéssel párhuzamosan meg kell kezdeni egy regionális hulladéklerakó kialakításának lehetőségét, ami lehet, hogy nem Veszprémi közigazgatási területen valósulna meg elsősorban a terület igen érzékeny geológiai adottságai miatt. Ezek az új lerakók csak nagy költséggel kialakítható szigeteléssel létesíthetők, ezért szükséges megvizsgálni egy külön inerthulladék-lerakó (építési törmeléklerakó) kialakításának lehetőségeit a város területén. A városban szükség van a szelektív hulladékgyűjtés szélesebb körű bevezetésére, ami a gyűjtőhelyek kialakítását (hulladékudvarok létesítése) és egyes anyagok újrahasznosítási feltételeinek megteremtését is jelenti (komposztálótelep létesítése a Cseri hulladéklerakó bezárt területein).

A városban felszámolták a döggutakat, így szükséges a gyepmesteri telep bővítése, ahol a lakosságnál elhullott állatok és a közterületeken elhullott, elgázolt állatok tetemeit gyűjtik. A bővítést igényel a telepen a karanténozási kapacitás növelése is.

Környezetvédelmi és tájvédelmi szempontból is fontos a város területén az erdőszűlség növelése. Fontos, hogy a közel 700ha-os úgynevezett „lőtéri területen”, melyek erdő állománnyal nem rendelkeznek, de üzemtervezett területként tartanak nyilván, tényleges erdőállomány jöjjön létre. Ezen kívül erdőszítésre javasolt a Papodi területek, a márkói Nagy-mező (volt lőtér területe), Tekeres-völgy és Betyár-csárda közötti terület, repülőter környékén a Romkút-Gondolai területen, a hajmáskéri határ menti legelőterületek. További vizsgálatok termőhelyi feltárások szükségesek a városban és a város környékén környezetvédelmi szempontú erdőtelepítések megvalósíthatóságára.

Városi parkként kell rehabilitálni és fejleszteni a Séd-patakot és a környékén lévő volt vidámparki területet, a Benedek-hegy két oldalán elterülő zöldfelületeket, ahol még ennek kialakítására lehetőség és igény is van.

A zöldfelületek növelésére kellene felhasználni egyes régen bezárt temetőket (Ady E. úti szovjet hősi temető, Mártírok úti szovjet hősi temető) áttelepítése révén felszabaduló területeket. A városi kertészet városközpontba ékelődött területét is célszerű lenne egy városszéli területre kitelepíteni. Ezek a helyek jelentős zöldfelülettel rendelkező intézmények (pl.: sportlétesítmények elhelyezésére is alkalmasak lennének).

A városban a meglévő temetőket bővítése szükséges. Első lépésként reálisan megoldható a Dózsvárosi temető bővítése a volt német katonai temető területével. Ugyanakkor hosszabb távon új temető terület kijelölése sem elodázható.

A veszprémi állatkert jelenleg is túlszűfolt és az állatok tartási körülményei hosszabb távon nem tarthatók fenn. *Az állatkert bővítéséhez legalább 10 ha, a jelenlegivel szomszédos területre van szükség,* de még ezzel együtt is közel 10%-kal kell csökkenteni a tartott állatok számát.

Szükséges a meglévő sportolási létesítmények megtartása a jelenlegi összefüggő területekkel. A fejlesztés területén egy többfunkciós, a város sportegyesületeinek színvonalához méltó sportcsarnok, valamint egy fedett, versenyek rendezésére is alkalmas uszoda létesítése szükséges.

KÖZMÜELLÁTÁS

VÍZIKÖZMŰVEK

A város jelenlegi közműhelyzetét vizsgálva megállapítható, hogy Veszprém a közművek tekintetében a jól ellátott települések közé tartozik. A közműellátás jövőbeni feladatai a következőkben foglalhatók össze:

- a város jövőbeni vízellátásának legfontosabb (és elsődleges) feladata a sérülékeny vízbázis megfelelő védelmének kialakítása és folyamatos fenntartása;
- az elmúlt időszak közműberuházásai a város fejlődését követték, az új lakóterületek ellátását 100%-osan megoldották, közben azonban a régi városrészek hálózatának felújítása nem történt meg;
- a településen jelentkező fejlesztési igények maradéktalan kielégítése;
- az országos átlaghoz viszonyítva a város közmű ellátása megfelelő, de speciális elhelyezkedéséhez képest nem (vízbázisok védelme miatt a város 100%-os csatornázottságot igényel!).

VÍZELLÁTÁS ÉS SZENNYVÍZELVEZETÉS

Veszprém közigazgatási területe vezetékes ivóvízzel gyakorlatilag 100%-ban ellátott, a csatornázottsága 90%-os.

A veszprémi vízbázisok (sédvölgyi, aranyosvölgyi, rátóti és kádártai) uralkodóan fedetlen, nyílt tükrű karszterületen találhatóak. A város nagy része is a nyitott karszton helyezkedik el. A vízmű kutak mennyiségi oldalról elegendő, megfelelő tartalékkal rendelkeznek. Minőségi oldalról viszont, csak akkor garantálható az ivóvíz szolgáltatás, ha a területen élők és gazdálkodók valamennyien szem előtt tartják a megfelelő vízbázis-védelmi feladatokat. A vízmű kutak vízminőségi adatai egyértelműen mutatják, hogy felszíni szennyeződés éri a karsztvizet.

A Kormány 2249/1995 számú határozata alapján 1998-ban elkészült a négy veszprémi vízbázis diagnosztikája és biztonságba helyezési ill. biztonságba tartási terve. A terv mindegyik vízbázisra megadta a külső és belső egészségügyi ill. hidrogeológiai A és B zóna területeit, határvonalát. A vizsgálatok alapján meghatározta a potenciális szennyező forrásokat és javaslatot ad a vízbázisok védelmére.

A város, és néhány környező település vízellátását, és az ott keletkező szennyvizek elvezetését szolgáló közműhálózatot, valamint a központi szennyvíztisztító telepet a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Rt. üzemelteti.

Fejlesztési feladatok

- A város területén meg kell valósítani, illetve a tervezett fejlesztések területén figyelembe kell venni a vízbázisok biztonságba helyezési és biztonságban tartási tervben javasoltakat. Ennek megfelelően a vízbázisok védőterületein meg kell valósítani az előírt védelmi feladatokat, ki kell alakítani a monitorig rendszert;
- A biztonságba helyezési ill. biztonságba tartási tervben felsorolt potenciális szennyező forrásokat fel kell számolni;
- A távlati Tekeres-völgyi vízbázis védelme érdekében a Csatár-hegyen fel kell számolni a szennyvizek szikkasztását;
- A teljes hálózati rekonstrukciót (gépházakban, csőhálózaton) fokozatosan végre kell hajtani;
- A meglévő vízellátó rendszer tározó kapacitását várhatóan növelni kell, amennyiben olyan területek vízellátását kell a városi vízellátó hálózatról megoldani, amelyek ellátása jelenleg saját vízbázisról történik (pl. Szabadság lakótelep, Bakony Művek lakótelep);
- Az Egry lakótelep magas épületeinél egyedileg alkalmazott helyi nyomásfokozás kiváltása érdekében új nyomászóna kialakítása (III/a. zóna) is várható;
- A környékűn kívüli, ún. D-i fejlesztési területek vízigényei várhatóan egy új IV. nyomászóna kialakítását teszi szükségessé;
- A 8.sz. és a 82.sz. közlekedési utak közötti terület fejlesztései várhatóan a Látóhegyi tározó kapacitásának növelését (4000 m³-re) teszi szükségessé;
- Veszprém teljes területén a szennyvízcsatornázás 100%-os kiépítése szükséges az elkészült ütemtervnek megfelelően (Szabadság ltp.);
- Veszprém egész területén meg kell tiltani a szennyvizek szikkasztását;
- A belvárosi csatornahálózatot felül kell vizsgálni, a rossz vezetékeket ki kell cserélni. A szennyvízcsatornáról le kell választani a csapadékvíz bekötéseket, ezzel csökkenteni lehet a szennyvíztisztító telep túlterhelését;
- A szennyvízátemelők gépészeti berendezéseinél a szükséges rekonstrukciós munkákat el kell végezni;
- A még egyesített rendszerű csatornák felszámolása szükséges;
- A városi szennyvíztisztító telep rekonstrukciójának befejezése.

CSAPADÉKVÍZ-ELVEZETÉS

Veszprém topográfiáját tekintve dombvidéki adottságokkal rendelkezik. A város területének csapadékvizeinek (és egyben a város tisztított szennyvizének) fő befogadója a Veszprémi Séd-patak. A patak állami tulajdonú, és a KDT Vízügyi Igazgatóság kezelésében van.

A zárt csatornák részben a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Rt., a nyílt árkok az Önkormányzat kezelésében vannak.

A fő befogadó mellett a településen több kisebb vízfolyás, illetve árok vesz részt a felszíni vízvezetésben (Látóhegyi-árok; Völgyikút-patak; Békatói-árok; Kistó utcai-árok; Ördögárok; Fejesvölgyi-árok).

Meg kell említeni még a város területén lévő tavakat is, amelyek részt vesznek, illetve (vízminőségi feltételek esetén) részt vehetnek a felszíni víz elvezetés rendszerében (Vidámparki-tó, kádártai tavak).

Fejlesztési feladatok

- A Séd patak karbantartási munkáihoz — legalább az egyik oldalán — biztosítani kell egy fenntartási sávot, emellett rendezni kell mindkét oldalon a partvonalat;
- A régi főgyűjtő csatornákat felül kell vizsgálni, szükség esetén át kell építeni;
- A meglévő illegális szennyvízbekötéseket fel kell tární, és át kell kötni szennyvízcsatornára;
- A vidámparki-tó rekonstrukciója szükséges;
- A város D-i részén található két záportározó részbeni beépítését meg kell szüntetni, szükség esetén bővíteni kell. Ez feltétele a D-i fejlesztési területek létesítésének, mert már jelenleg is heves záporok esetén a főgyűjtők vízszállítása nem megfelelő (pl. a Színház környékének elöntése 1996-ban).
- A Kádártai Séd meder rendezésével Kádárta és Gyulafirátót csapadékvíz elvezetését kell megoldani;
- A többi kisebb vízfolyás, illetve árok műszaki állapotát felül kell vizsgálni, szükség szerinti fel kell újítani. A megfelelő csapadékvíz elvezetéssel még nem rendelkező utcákban is ki kell építeni a felszíni víz elvezetést.

ENERGIA KÖZMŰVEK

A jelenlegi energiaellátottságot elemezve Veszprém a nagyon jól ellátott települések közé tartozik. A korszerű, automatikus üzemvitelű energiaellátásra alkalmas vezetékes energiahordozó ellátottsága település szintűnek tekinthető. A 100 %-os villamosenergia ellátottsága mellett a közvetlen, vagy a távhőellátással közvetve a vezetékes földgáz ellátottsága (igénybevételi lehetőség) 98,3 %. Ezek a nagyon jó ellátottságot tükröző mutatók az ellátottság rendelkezésre állását, az ingatlanok bekötöttségét jelzik.

A tényleges fogyasztási adatok, villamosenergia és földgázfogyasztás vonatkozásában is azt mutatják, hogy a település szintűnek tekinthető bekötöttség mellett az átlagos fogyasztási mutatók nem magasak. A jelenlegi háztartási (fogyasztói transzformátorok kapcsaira vetített) villamosenergia igény átlagosan alig haladja meg az 1,1 kW-ot, amely a korszerűbb felszereltség esetén nagyobb városok példáját tekintve, távlatban ennek 2-3 szorosa is lehet. A földgázfogyasztás is azt jelzi, hogy jellemző a lakóhelyiségenkénti fűtési mód (parapet konvektorokkal), a komfortnövelés igényét kielégítő pl. cirkófűtés szélesebb körű terjedésével a földgáz igény duplázódásával is kellene számolni. Ezek a továbbtervezés számára fontos jelzések, mivel azt jelzik, hogy várható az ingatlanok felszereltségének, komfortjának növelési igénye. A korszerűsítés, a komfort-növelés mindig többlet energiaigénnyel jár, így a fajlagos igények növekedését eredményezi, tehát a jelenlegi fogyasztói körnél is figyelembe kell venni a várható mennyiségi igénynövekedést.

Az energiafejlesztési javaslatnak egyrészt biztosítani kell a jelenlegi fogyasztók várható igénynövekedésének a kielégítését, másrészt a településfejlesztési javaslat alapján várhatóan megjelenő új fogyasztók ellátását. Ezek az ellátási feladatok mennyiségi fejlesztési igényeket határoznak meg.

A Balatoni üdülőkörzet szomszédságában, a város várhatóan legfontosabb gazdasági ágává fejlődő idegenforgalom, fokozott követelményeket támaszt a levegőtisztaságra és a közterületek állapotára, az esztétikusabb megjelenésre. Ezek az igények a közműellátást is érintően minőségi fejlesztési feladatokat jelentenek. Az energiaközművek minőségi fejlesztését az esztétikusabb elhelyezésével lehet kielégíteni.

A település energiaellátásában strukturális változás nem prognosztizálható. A villamosenergia továbbra is jellemzően világítási és erőátviteli igények kielégítésére szolgál. A termikus energiaellátás (fűtés, használati melegvíz termelés, főzés) távlati meghatározó energiahordozója a földgáz marad. A levegőtisztaság védelme érdekében a hagyományos energiahordozók hasznosításának a távlati megszűnésével lehet számolni.

Az energiapolitikai elvárásoknak, államközi egyezményeknek, megállapodásoknak megfelelően viszont a lehetőségeknek megfelelően, növelni kell a megújuló energiahordozók alkalmazását. A megújuló energiaforrások közül Veszprémben a szél, a napenergia kínál kedvező hasznosítási lehetőséget. A megújuló energiahordozók használatánál figyelembe kell venni, hogy csak kiegészítői a vezetékes energiahordozóval történő energiaellátásnak. A megújuló energiaforrás alkalmazhatósága időjárás-függő, ezért a csúcs igények kielégíthetőségét a vezetékes energiahordozóval kell biztosítani, a megújuló energiaforrás által csak az éves vezetékes energiafogyasztás mennyisége csökkenthető.

Villamosenergia ellátás

A jelenlegi fogyasztók várható többlet igényét és a területfejlesztési javaslat ellátásához szükséges villamosenergia igényt a jelenlegi táppontról csak annak fejlesztésével lehet kielégíteni. A területfejlesztési javaslat birtokában kell majd eldönteni, hogy az állomás szinten jelentkező többletigényt a meglévőnél történő kapacitásnöveléssel, vagy a fejlesztési területek súlypontjában létesítendő új állomással gazdaságosabb-e megoldani.

A villamosenergia ellátást is érinti az a távhőellátással kapcsolatos fejlesztési feladat, hogy a fűtőműként üzemelő távhőbázis gazdaságosabbá tételéhez a kapcsolt energiatermelésre történő fejlesztést és annak növelését meg kell oldani. A kapcsolt energiatermelés során termelt villamosenergia segítheti a település villamosenergia ellátását.

A villamosenergia ellátató hálózatot érintő fejlesztési javaslat a jelenlegi látványt rontó, utca-fásítást akadályozó föld feletti elhelyezésének változtatása. A műszaki lehetőség 0,4-120 kV-os hálózatig rendelkezésre áll a hálózatok föld alatti elhelyezésének a kivitelezésére.

Veszprém számára az idegenforgalom gazdasági húzóerővé válhat. Ezért a település arculatának, látványának és a környezeti állapotának a javítása gazdaságpolitikai, „piaci” érdek.

A városközpontot, a lakótelepeken kívüli település-részekeken jelenleg föld felett haladó hálózatok föld alatti elhelyezése többlet költséggel jár, amely megtérül a település „piaci” értéknövekedésében. A hálózatok föld alá történő áthelyezése a közvetlen látványjavításon túl, területgazdálkodási szempontból is előnyös. A felszabaduló helyet utcafásításra lehet hasznosítani, amely az arculatformáláson túl a mikro- és makro-környezeti állapotot is javítja. (Mikro-környezeti állapotjavítást az árnyék-hatás eredményez, makro-környezeti állapotjavítást a fák levegőtisztaság növelésében betöltött szerepén keresztül nyújtja.)

A város közvilágítása és az egyes épületeinek díszvilágítása arculatformáló, fejlesztési igénye, tehát szükséges. A városközpont területén, a lakótelepeken kívüli és a főbb útvonalakon kívül a közvilágítás jellemzően a kifesztültségű elosztóhálózat tartóoszlopaira szerelt lámpa-fejekkel történik. Ezekben a területeken a fényforrás sűrűség 60-80 m körüli, tehát csak irányfény szintű igényeket elégít ki.

A fejlesztési feladat a megfelelő közvilágítást nyújtó hálózat település-szintű megoldása, önálló lámpatestekkel, energiatakarékos fényforrásokkal és jól szabályozott-automatizált üzemvitellel, föld alatti tápkábel hálózat kiépítésével. Az alkalmazott lámpatestek alakítják a város arculatát, ennek igényes, a környezetével harmonizáló kiválasztása esztétikusabbá teheti a városképet.

Földgázellátás

A földgázellátással kapcsolatos fejlesztési feladat, a jelenlegi fogyasztók igénynövekedésének és a várható területfejlesztés energiaellátásához szükséges gázigény kielégítésére a jelenlegi városi gázfogadó kapacitását növeljék. Ezért vagy a jelenlegi kapacitását kell növelni, vagy újabb gázfogadó telepítését kell előirányozni.

A fejlesztési területek irányába jelentős hálózatfejlesztési igénnyel is kell számolni.

Meg kell említeni, hogy a létesítés idején még engedélyezett többszintes épületek parapetfűtése ma már csak túrt állapotként tartható fenn. Új létesítését ágazati előírás nem teszi lehetővé és az egyes többszintes épületek rekonstrukciójakor a korábbi kémények helyreállításával, esetleg új műszaki megoldás megkeresésével a többszintes épületekben a parapetfűtés felszámolására kell törekedni.

Távhőellátás

A jelenleg távhőellátással rendelkező lakótelep és intézmények műszaki adottságuk alapján továbbra is igényelni fogják a távhőszolgáltatást. A távhőszolgáltatással rendelkező ingatlanok rendkívül költségigényes hőellátásának fenntartása ezért szükségszerű. A kedvező vezetékes gázellátottság mellett megoldható gazdaságosabb hőellátásra tekintettel a távhőellátásra új fogyasztók rákötési igénye nem várható.

A távhőellátás gazdaságosabbá tételéhez hozzájáruló műszaki fejlesztéseket meg kell valósítani. Bázis szinten a gazdaságosabb energiatermelés kiépítésével, elosztás szintjén a hálózati rekonstrukciónál a korszerűbb, kisebb hővesztésű vezetékek alkalmazásával, az automatikus üzemvitelű kisebb helyigényű hőközpontokkal, ingatlanon belül a jobb szabályozhatóság, mérhetőség megoldásával javítani lehet a távhőszolgáltatás gazdaságosságán és a társadalmi megítélésén.

Hírközlés

A település vezetékes távközlésének szolgáltatója a Bakonytel Rt. A vezetékes műsorszórás a UPC szolgáltatási köréhez tartozik.

A hírközlési szolgáltatás alanyi jogú, a fejlesztési feladatokat a privatizált üzemeltető az egyénekekkel megkötött szerződés szerint, saját beruházásaként valósítja meg. E vonatkozásban nagyon fontos szerepe van a település szerkezeti és szabályozási tervének, amelyben rögzítheti a hálózatfejlesztés megengedhető módját.

A villamosenergia hálózatokhoz hasonlóan a lazább beépítésű területeken a vezetékes távközlési hálózatok föld feletti elhelyezéssel kerültek kivitelezésre. Egyes helyeken a kifesztésű hálózat tartóoszlopaira, de jellemzőbben önálló oszlopsorra fektették.

A vezetékes távközlési hálózat elhelyezésénél is figyelembe kell venni a város esztétikusabb megjelenési igényét. Ezért azt a jövőben csak föld alatti elhelyezéssel szabad kivitelezni. Először az új fejlesztési területeken építendő hálózatoknál, aztán a hálózatépítéssel járó rekonstrukcióra szoruló szakaszokat kell föld alá telepíteni. Távolban érhető majd el, hogy a föld feletti helyfoglalása megszűnik.

Új hálózatépítésénél a föld alatti terekkel való gazdálkodás érdekében multifunkciós kábelek elhelyezése szükséges.

Meg kell jegyezni, hogy a nagyon kedvező, igény szerinti teljes ellátottságot biztosító vezetékes távközlési hálózat kiépítettség, az általánossá váló mobilkészülék használat mellett a rongálásnak kitett nyilvános beszélőhelyeket, amelyeknek a kihasználtsága fokozatosan csökken, fel lehetne számolni, illetve a nyilvános fülkék számát csökkenteni lehet. A rongálásnak kitettség csökkentése érdekében célszerű a fülkéket az utcaszéle helyett kereskedelmi-szolgáltatási létesítményekhez közel elhelyezni. A felszabaduló helyen pedig faültetéssel hozzá lehet járulni a település arculatának a javításához.

A vezeték nélküli létesítmények elhelyezése a szabályozási terv fázisban igényel figyelmet, hogy annak elhelyezése a város sziluettjét ne rontsa.

KÖZMŰ ÖSSZEFOGLALÓ

A város infrastruktúrájának fejlesztésénél fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy veszprémi vízbázisok (sédvölgyi, aranyosvölgyi, rátóti és kádártai) uralkodóan fedetlen, nyílt tükrű karszterületen találhatóak. A város nagy része is a nyitott karszton helyezkedik el. Ennek megfelelően elsődleges feladat a sérülékeny vízbázisok megfelelő védelmének kialakítása és folyamatos fenntartása. Ez alapvetően meghatározza a víziközművek fejlesztésének prioritását.

A város meglévő- és fejlesztésre kijelölt területeinek megfelelő vízellátására a hálózatfejlesztés mellett (szükség esetén új tározók építése, új nyomásonak kialakítása) gondot kell fordítani a meglévő hálózat korszerűsítésére és karbantartására is.

A vízvezetés területén kiemelten kell foglalkozni a jelenleg csatornázatlan területek mielőbbi bekötésére az üzemelő csatornahálózatba. Az új csatornák, illetve szennyvízátelők építése mellett, — a vízellátáshoz hasonlóan — a meglévő csatornahálózat korszerűsítésére és karbantartására is gondot kell fordítani. **A város csapadékvíz elvezetésének korszerűsítése során a csatornahálózat felújítása mellett (halaszthatatlan feladat az egyesített rendszerű a még üzemelő csatornahálózat felszámolása!) megfelelő területet kell biztosítani a D-i területen szükséges záportározók kialakítására.**

A jelenlegi energiafogyasztók várható többlet igényét és a területfejlesztési javaslat ellátásához szükséges villamosenergia igényt a jelenlegi táppontról csak annak fejlesztésével lehet kielégíteni. A területfejlesztési javaslat birtokában kell majd eldönteni, hogy az állomás szinten jelentkező többletigényt a meglévőnél történő kapacitásnöveléssel, vagy a fejlesztési területek súlypontjában létesítendő új állomással gazdaságosabb-e megoldani.

A földgázellátással kapcsolatos fejlesztési feladat, a jelenlegi fogyasztók igénynövekedésének és a várható területfejlesztés energiaellátásához szükséges gázigény kielégítésére a jelenlegi városi gázfogadó kapacitását növeljék. Ezért vagy a jelenlegi kapacitását kell növelni, vagy újabb gázfogadó telepítését kell előíranyozni.

A távhőszolgáltatással rendelkező ingatlanok rendkívül költségigényes hőellátásának fenntartása ezért szükségszerű. A kedvező vezetékes gázellátottság mellett megoldható gazdaságosabb hőellátásra tekintettel a távhőellátásra új fogyasztók rákötési igénye nem várható.

A vezetékes távközlési hálózat elhelyezésénél is figyelembe kell venni a város esztétikusabb megjelenési igényét. Ezért azt a jövőben csak föld alatti elhelyezéssel javasoljuk megvalósítani. Először az új fejlesztési területeken építendő hálózatoknál, aztán a hálózatépítéssel járó rekonstrukcióra szoruló szakaszokat kell föld alá telepíteni. Távolabban érhető majd el, hogy a föld feletti helyfoglalása megszűnik.

Új, telekommunikációs hálózatépítésénél a föld alatti terekkel való gazdálkodás érdekében multifunkciós kábelek elhelyezését javasoljuk.